

Finansdepartementet

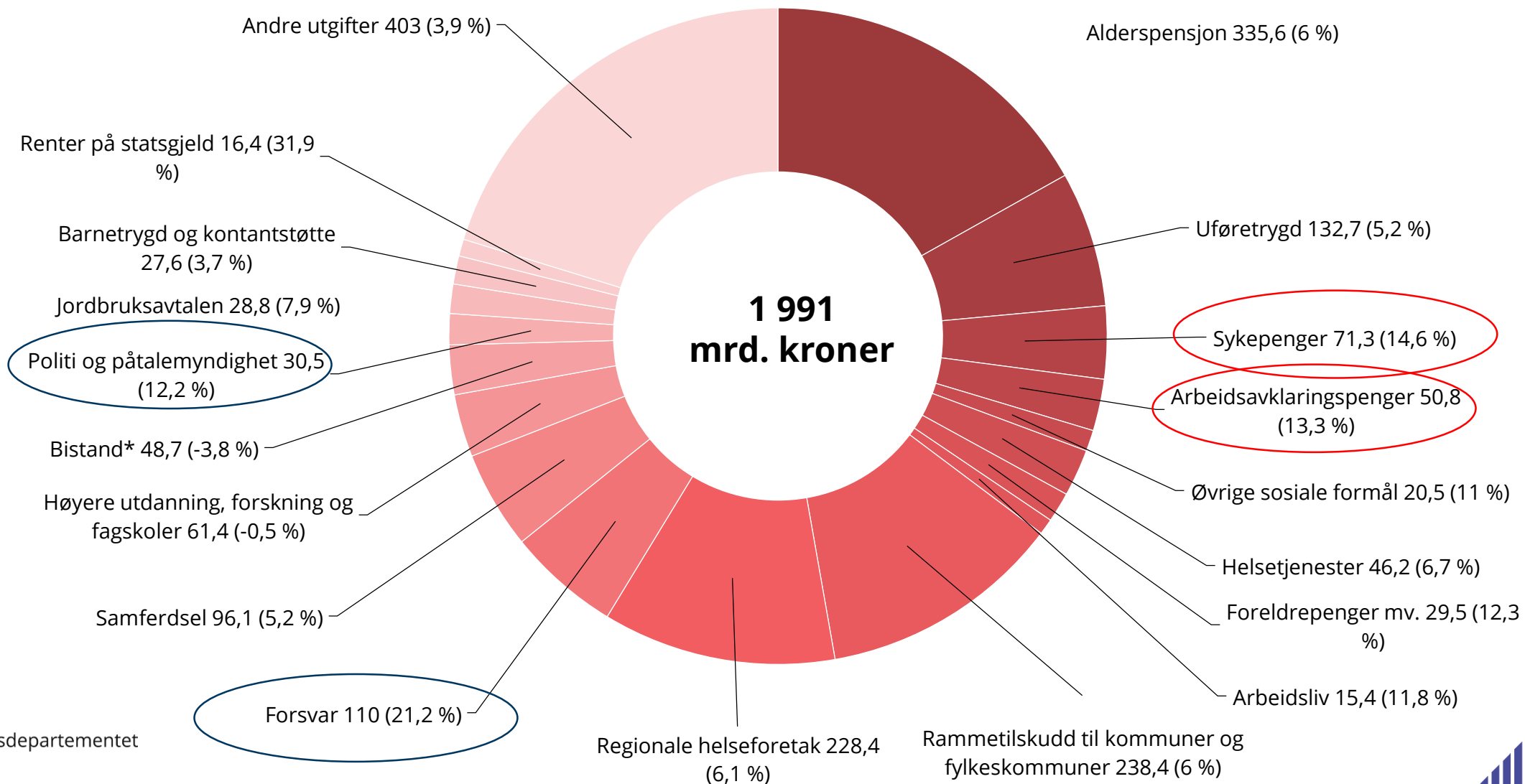
Statsbudsjettet 2025

Trond Høyde

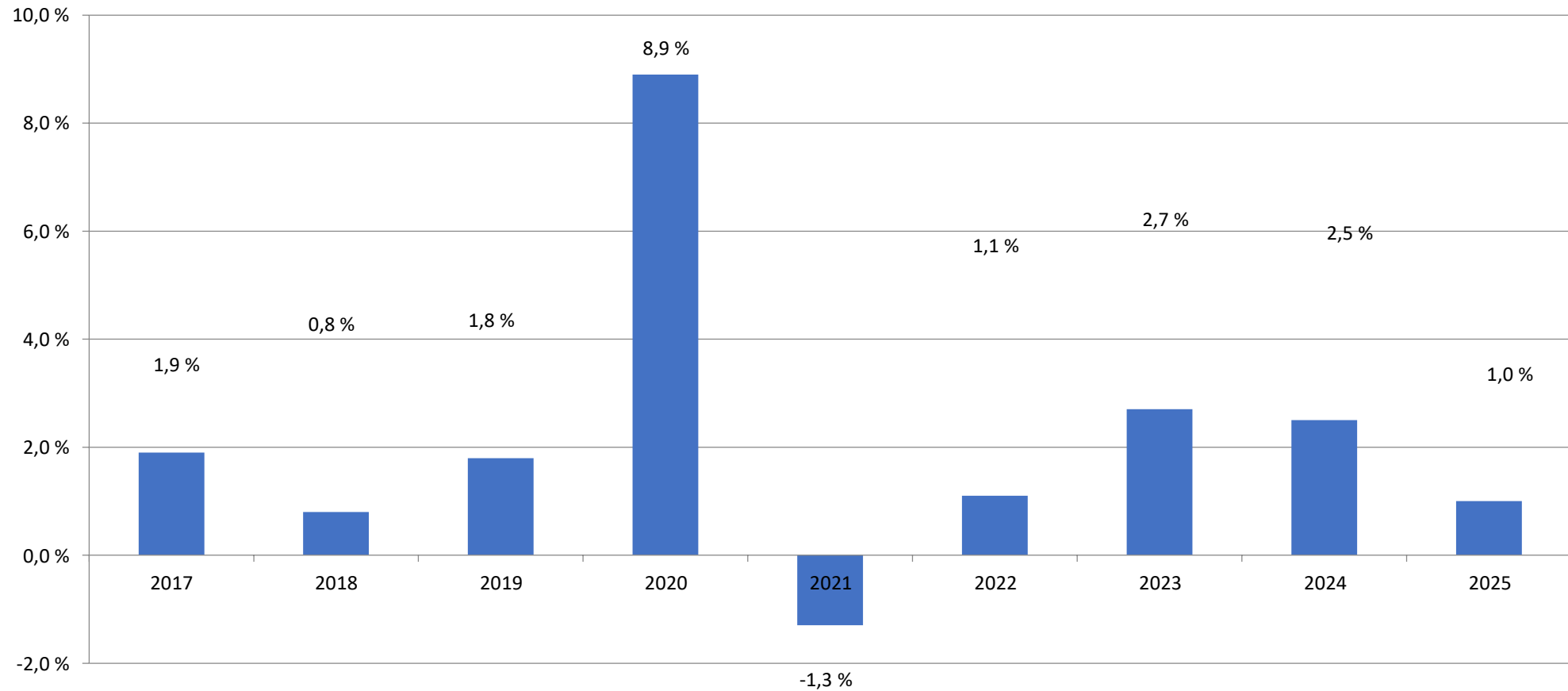
17. oktober 2024

De største utgiftsområdene i statsbudsjettet for 2025 (mrd. kroner og prosentvis endring fra saldert 2024)

Underliggende utgiftsvekst

Realvekst i mrd. kroner

Vekst i mrd. 2025-
kroner

Utgiftsområder	2021 - 2025	2024 - 2025
<i>Internasjonal bistand</i>	0,9	-1,2
<i>Utdanning</i>		
- Statlige bevilgninger til opplæring og barnehager	0,1	0,7
- Høyere utdanning og forskning under Kunnskapsdepartementet	2,3	-1,2
<i>Kultur og likestilling</i>	-4,7	0,8
<i>Rettsvesen og beredskap inklusiv Svalbardbudsjettet</i>	2,9	0,2
<i>Utlendingsområdet inkl. integrering av innvandrere</i>	21,4	-0,1
<i>Kommunal- og distriktsformål utenom rammetilskudd til kommunesektoren</i>	-4,4	-0,4
<i>Digitaliserings- og forvaltningsområdet</i>	10,6	0,9
<i>Arbeid og sosiale formål</i>	0,5	5,2
<i>Helse</i>		
- Spesialisthelsetjenesten	2,5	-0,7
- Andre helseformål	-13,5	-0,6
<i>Barn, familie og tros- og livssynssamfunn</i>	6,2	1,3
<i>Næringsformål</i>		
- Næring og fiskeri	-13,4	-4,0
- Landbruk og mat	8,4	0,2
<i>Energiformål, inkl. strømstønad (ekskl. statlig petroleumsvirksomhet)</i>	6,1	0,1
<i>Samferdselsformål</i>		
- Vei og jernbaneformål	-5,5	1,5
- Andre samferdselsformål	2,6	1,0
<i>Forsvarsformål</i>	27,9	1,6
<i>Klima og miljø</i>	8,0	0,1
<i>Statlig administrasjon, EØS-finansieringsordninger mv.</i>	-2,7	-2,3

Lavt pga. svingninger i investeringer og forskuttet satsing i RNB

Statlige pensjoner og satsing på arbeidsmarkeds tiltak

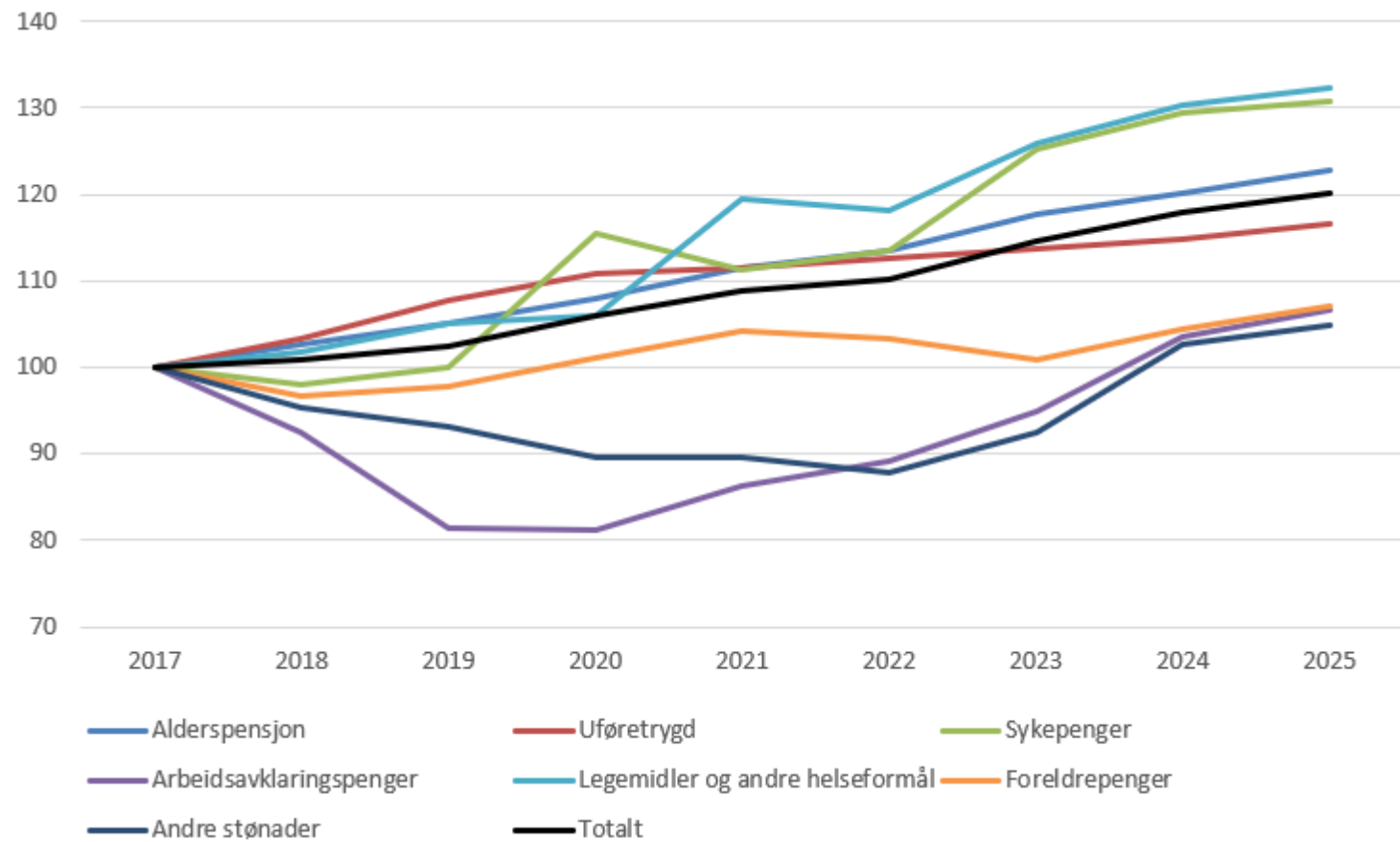
Utfasing korona

Forskuttet i RNB

Finansdepartementet. Tabell 4.1 i Gul bok 2025 vist i mrd. kroner. Regnskap 2021-2023, anslag på regnskap 2024 budsjett 2025

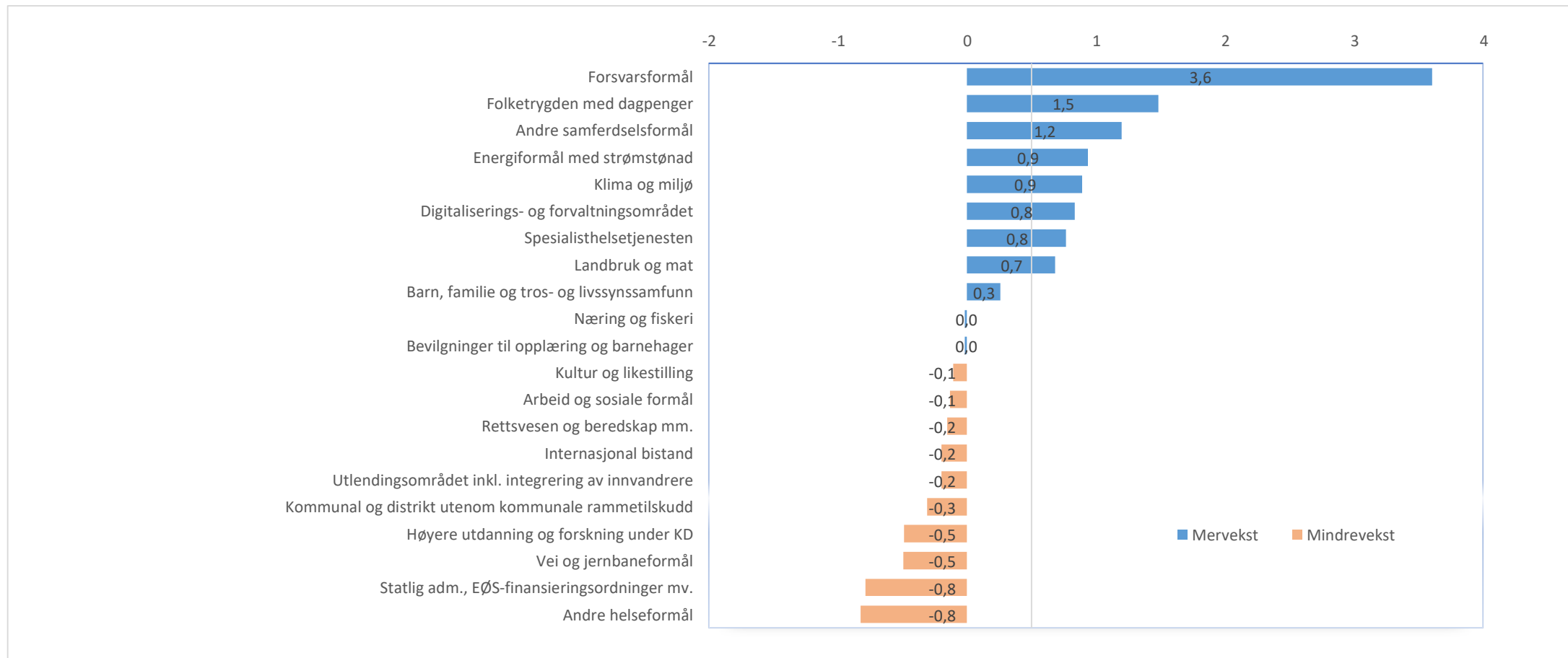
Realkvekst folketrygden

Gul bok 2025 ealvekst i utgiftene til utvalgte formål 2017–2025. Justert for oppgaveoverføringer. Indeks. 2017=100

Årlig gjennomsnittlig vekst mot BNP

Flerårige budsjettkonsekvenser

	Mill. 2025-kroner		
	2026	2027	2028
Folketrygden, økte utgifter	13 282	24 961	37 653
Reduserte utgifter utenom folketrygden	-5 886	-10 924	-9 394
Lavere inntekter utenom skatter, avgifter mv.	304	788	887
Sum økte utgifter og lavere inntekter	7 699	14 825	29 146

-2 mrd. til EUs forskningsprogrammer

-3 mrd. til bosetting av flyktninger

+1 mrd. ressurskrevende tjenester

+6,9 mrd. Sørliche Nordsjø II

-9 mrd. til byggeprosjekter

Ikke med tallene:

- Demografi kommuner og helse (5 mrd. kroner)
- Planer og ambisjoner: LTP (4 mrd. årlig), NTP (1,7 mrd. årlig), iordbruk osv.

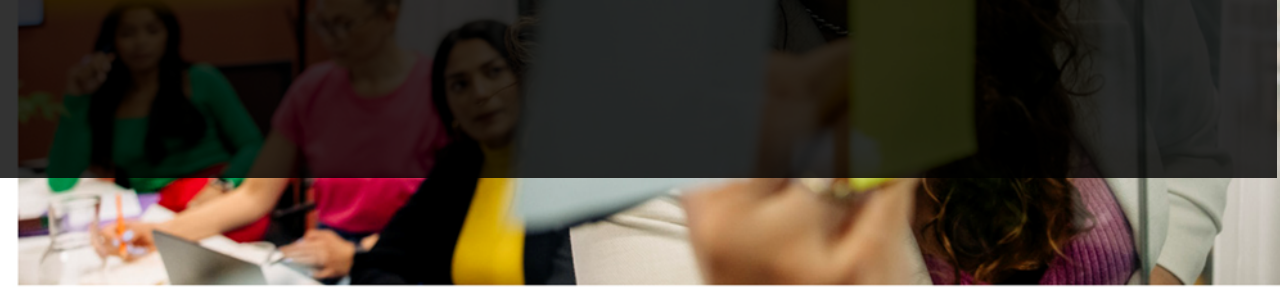
Gul bok 2025 Tabell 5.1

Flerårige budsjettkonsekvenser, endringer i forhold til Gul bok 2025, utgifter og inntekter¹

Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

Ny stortingsmelding om arbeidsmarkedspolitik

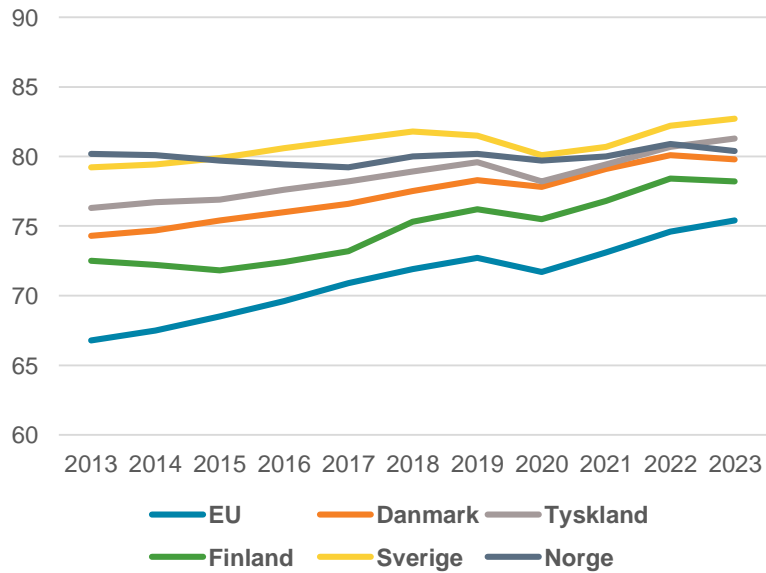
Oslo

17. Oktober 2024

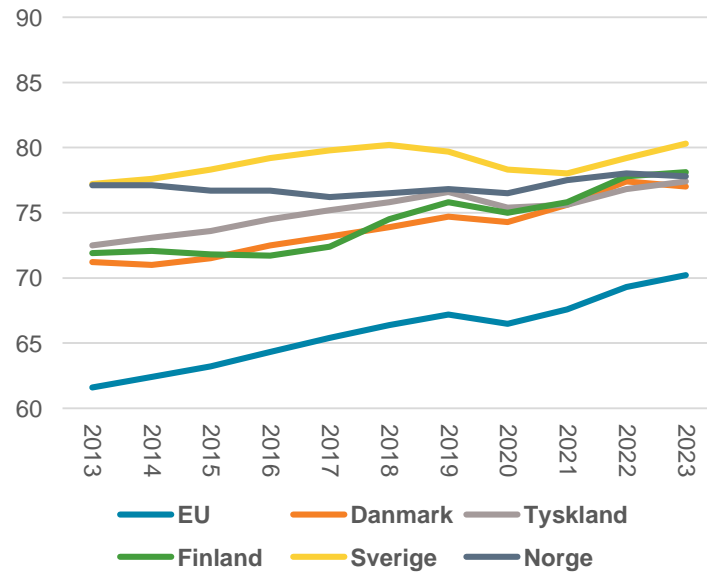

Bakgrunn: Sysselsettingen

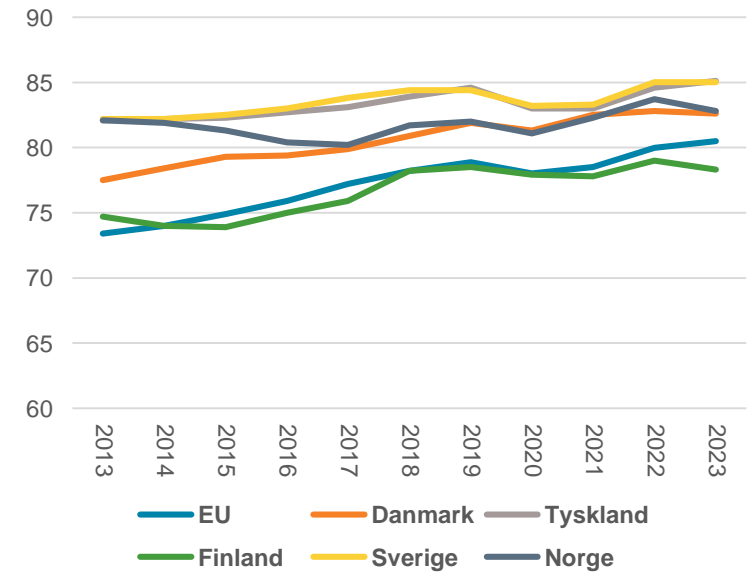
Totalt 20-64 år

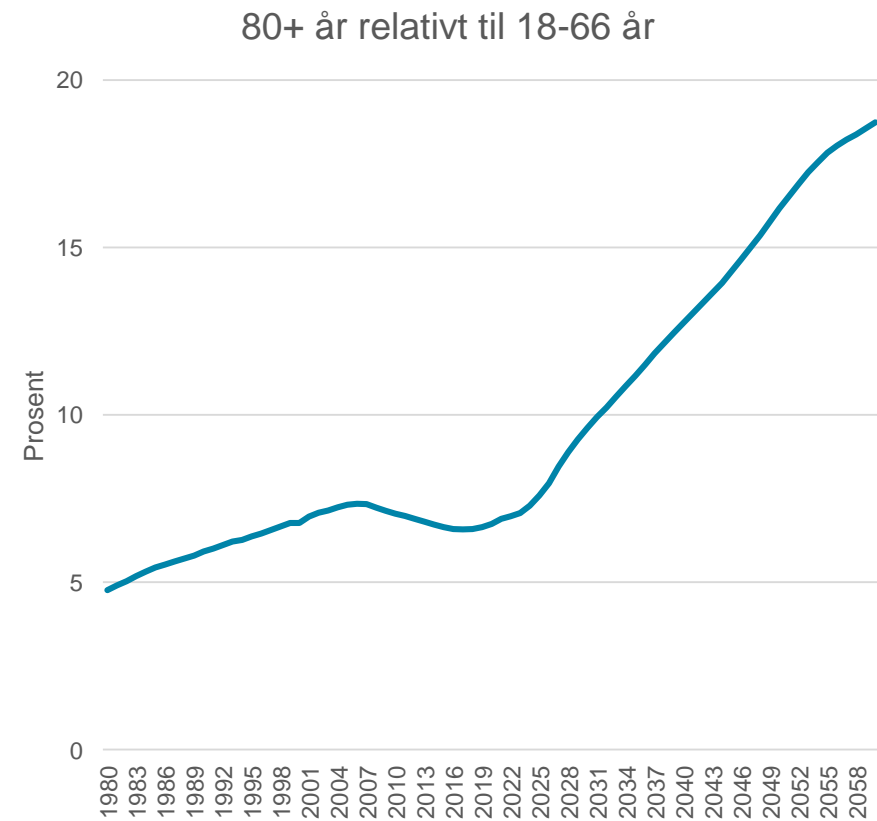
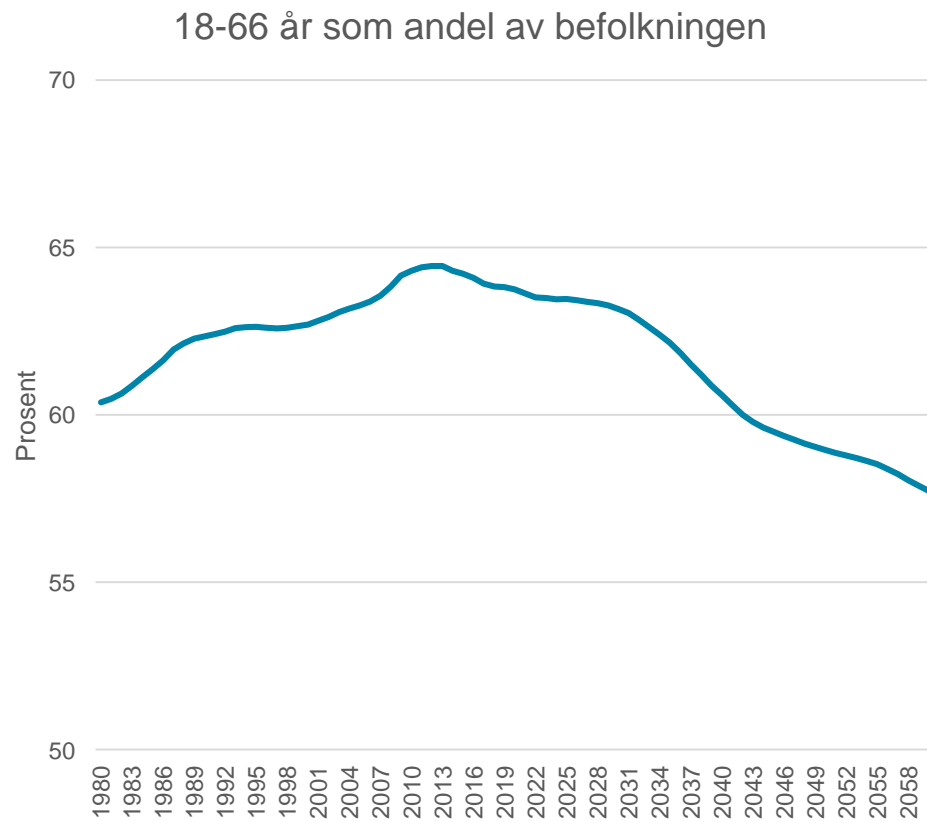
Kvinner 20-64 år

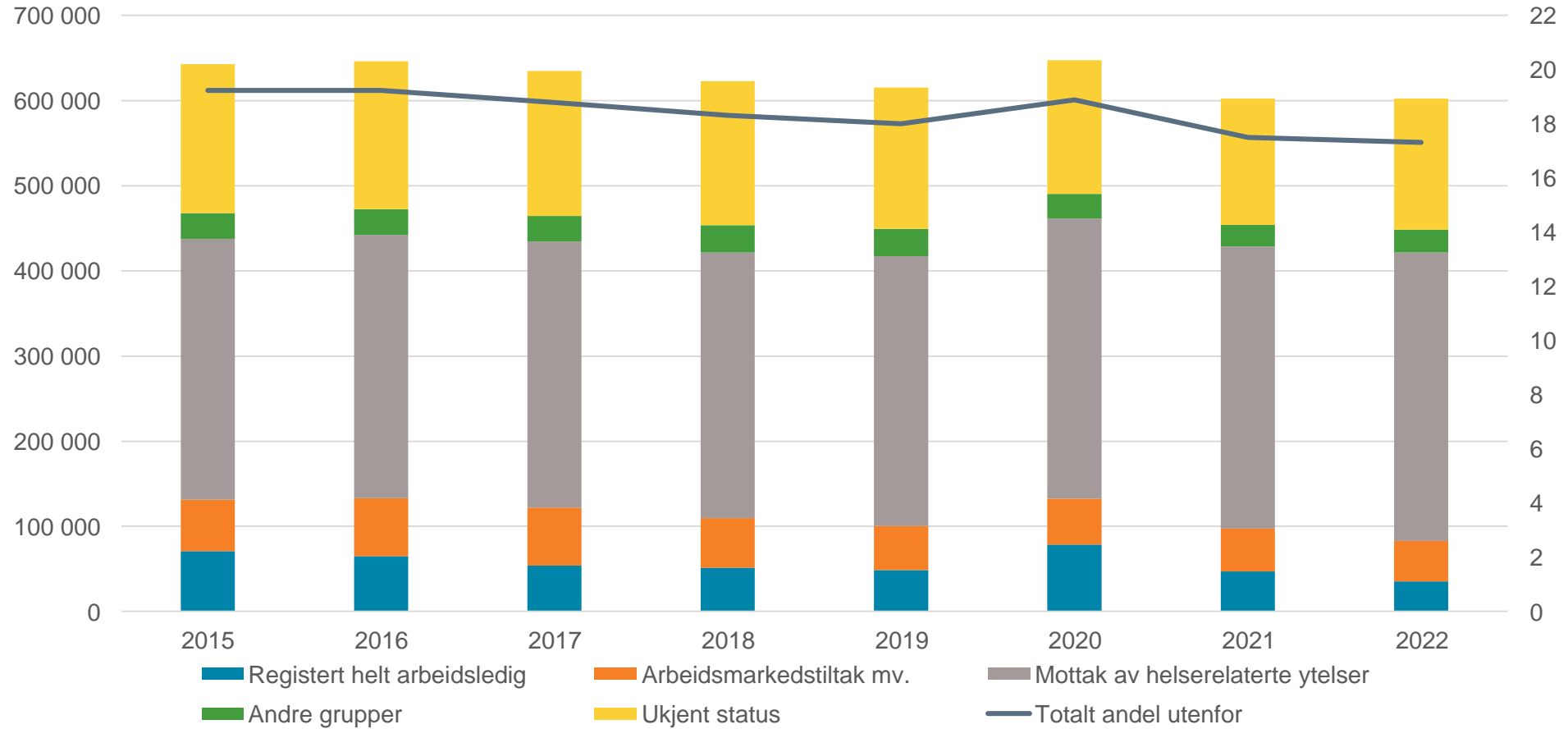
Menn 20-64 år

Andelen i yrkesaktiv alder avtar, mens behovene for arbeidskraft i helse og omsorg øker

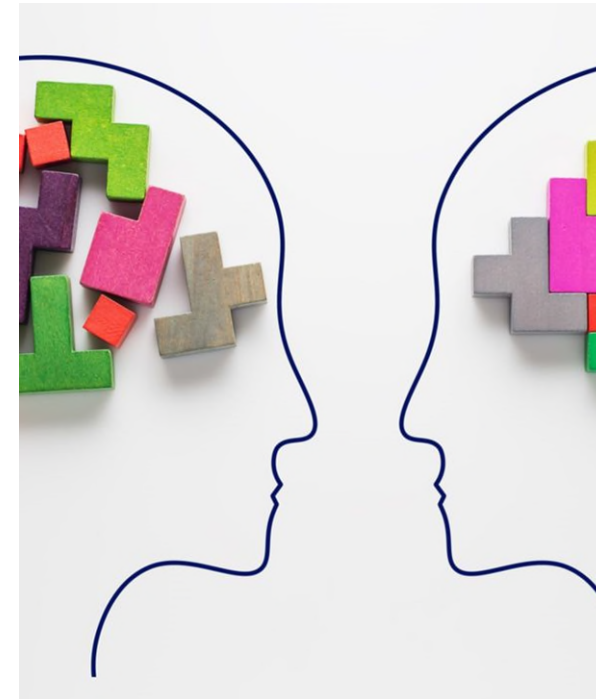

Personer utenfor arbeid og utdanning

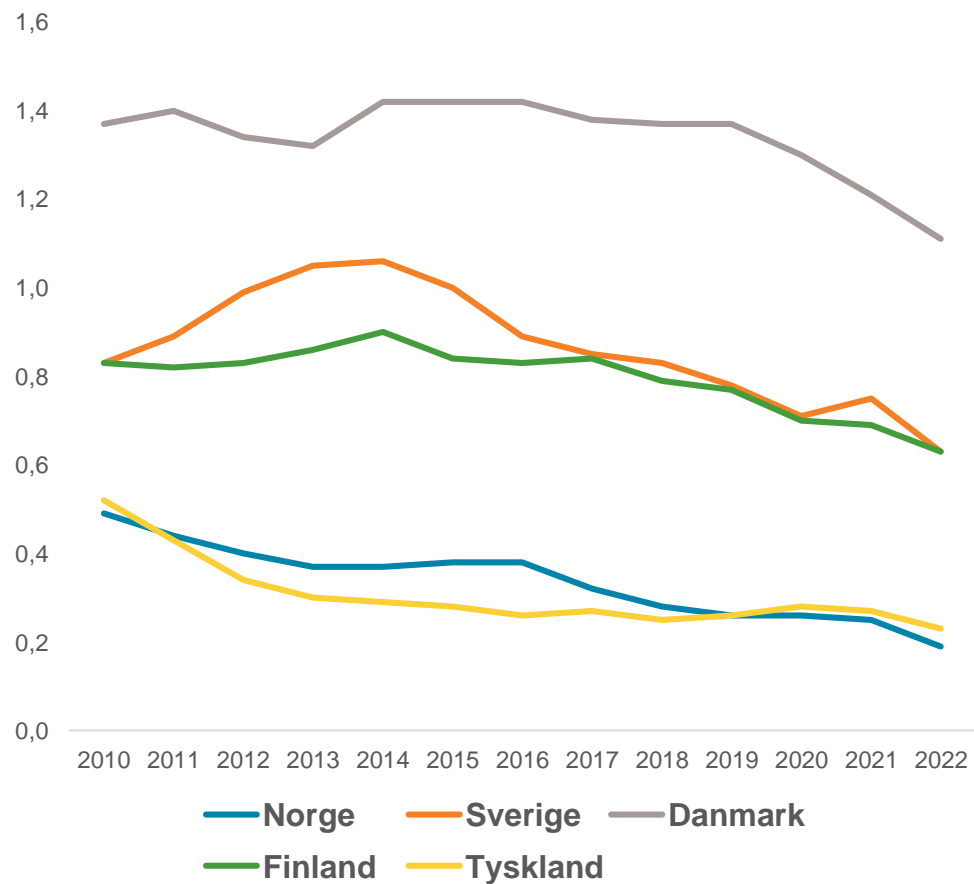
Arbeidsmarkedstiltak har positiv effekt på sysselsetting

- Områdegjennomgangen (2023) – de fleste studiene viser at deltakelse på arbeidsmarkedstiltak har positive effekter på sysselsetting.
- Støttes bl.a. av effektevaluering gjennomført av Oslo Economics og Frischsenteret (2024) som finner at de fleste arbeidsmarkedstiltakene har netto samfunnsøkonomisk nytteverdi.
- Sysselsettingsutvalget (NOU 2019: 7 og 2021: 2) anbefalte mer aktiv arbeidsmarkedspolitik.

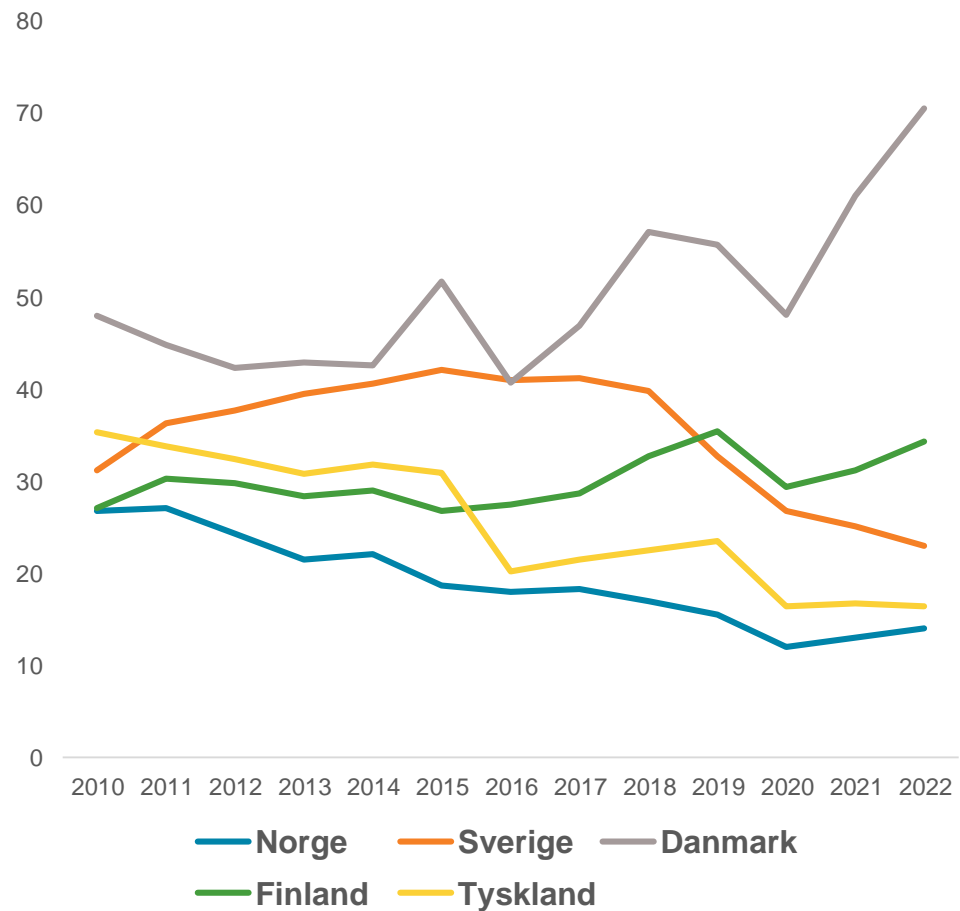

Utgifter og nivå på arbeidsmarkedstiltak i Norge og andre land

Utgifter brukt på arbeidsmarkedstiltak i prosent av BNP

Antall tiltaksdeltakere per 100 personer som ønsker å jobbe

Sysselsetningsmålet

- Norge har en sysselsetningsandel (for 20–64 åringer) på 80,4 prosent i 2023
- Innen 2030 skal denne sysselsetningsandelen øke til 82 prosent
- Innen 2035 skal sysselsettingen øke ytterligere til 83 prosent for samme aldersgruppe

Arbeidslinja

- At det føres en økonomisk politikk som bidrar til høy sysselsetting
- At det føres en aktiv politikk for inkludering av flere i arbeidslivet
- At arbeidslivet legger forholdene til rette for at folk kan stå i arbeid
- At det skal lønne seg å jobbe

Virkemidlene i arbeidsmarkedspolitikken

- Informasjon om ledige stillinger og ledige personer
- Formidle arbeidskraft og gi rekrutteringsbistand
- Arbeidsrettet oppfølging og arbeidsmarkedstiltak
- Bedre arbeidsgivers mulighet til å inkludere.
- Ytelser til ledige og personer med nedsatt arbeidsevne.

Trappe opp og forbedre bruken av arbeidsmarkedstiltak

I vurderingen av den samlede bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak vil regjeringen legge mer vekt på den samlede samfunnsøkonomiske effekten av arbeidsmarkedstiltakene og at Arbeids- og velferdsetaten skal ha mer stabile rammer å forholde seg til. Det vil gi etaten bedre muligheter til å tilpasse tiltaksbruken til beste for brukerne. Med dette som utgangspunkt er det en ambisjon å trappe tiltaksbevilgningen gradvis opp.

En forsterket arbeidslinje – flere i jobb og færre på trygd

Innsatsområder:

- Trappe opp og forbedre bruken av arbeidsmarkedstiltak
- Forsterke og videreutvikle innsatsen overfor unge
- Satse på økt kompetanse og mer stabil tilknytning til arbeidslivet
- Samarbeide om mer koordinerte tjenester fra arbeidsmarkeds-, utdannings- og helsesektoren
- Tilrettelegge for en tillits- og kunnskapsbasert gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken

Trappe opp og forbedre bruken av arbeidsmarkedstiltak

- Flere skal få tilbud om kvalifisering og bistand til å komme i jobb
- Økt bruk av varig lønnstilskudd som alternativ til uføretrygd og overfor uføretrygdede
- Forsøk i utvalgte kommuner med lønnstilskudd

Forsterke og videreutvikle innsatsen overfor unge

- Forsøk med nytt ungdomsprogram
- Forsøk med fireårig lønnstilskudd for utsatte unge
- Vurdere oppfølging av unge utføre

Satse på økt kompetanse og mer stabil tilknytning til arbeidslivet

- Ny opplæringslov og endringer i utdanningssystemet gir muligheter for flere
- Legge til rette for økt bruk av opplæringstiltak og økt fleksibilitet i tiltaket
- Legge til rette for at flere innvandrere som trenger det kan få tilbud om norskopplæring som arbeidsmarkedstiltak

Samarbeide om mer koordinerte tjenester fra arbeidsmarkeds-, utdannings- og helsesektoren

- Videreutvikle samarbeidet mellom arbeid, helse og utdanning
- Videreføre og bygge ut bruken av Individuell jobbstøtte (IPS)
- Vurdere å øke bruken av arbeidsmarkedstiltak for sykmeldte

En tillits- og kunnskapsbasert gjennomføring av arbeidsmarkedspolitikken

- NAV-ansatte skal få større handlingsrom
- Styrke kunnskapsgrunnlaget om arbeidsmarkedspolitikken og tiltakene gjennom systematisk satsing på å forbedre datagrunnlaget og evalueringer
- Utnytte muligheter i bruk av data og ny teknologi

Oversikt over satsing i budsjettet for 2025

Tiltak	Bevilgning 2025, mill. kr
Arbeidsmarkedstiltak, herunder	500,0
- Tiltak i egenregi	85,0
- Øvrige arbeidsmarkedstiltak, inkl. personellressurser	383,0
- Arbeids- og utdanningsreiser	20,0
- Funksjonsassistanse i arbeidslivet	12,0
Utvikling av ny systemløsning for ungdomsyttelse	30,0
Varig tilrettelagt arbeid, inkl. personellressurser	73,5
Jobbsjansen	68,0
Lavterskeltilbud for unge med sammensatte utfordringer	17,0
Driftsbevilgning til Arbeids- og velferdsetaten (Videreføring fra RNB)	75,0
Sum	763,5

Finansdepartementet

Klima

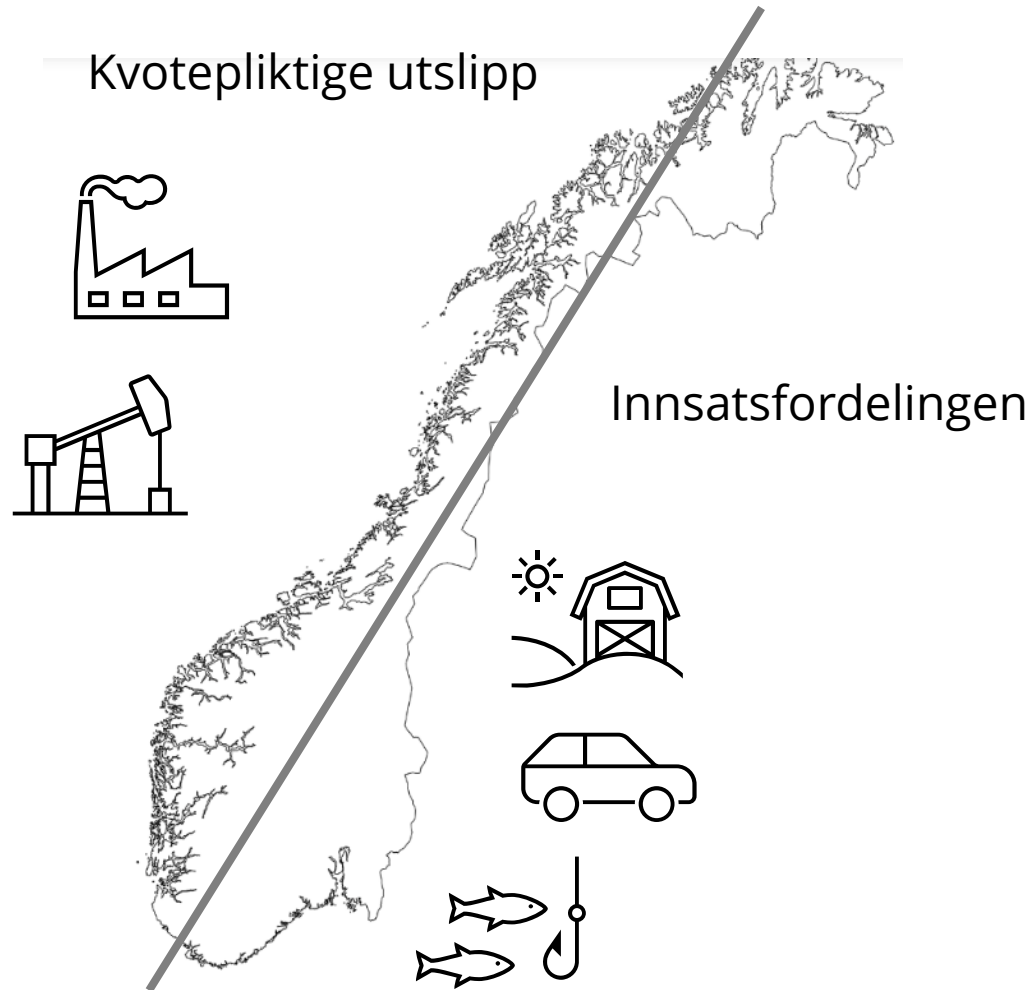
Finanspolitikkutvalget

17. oktober 2024

1. Målene (oppfriskning)
2. Ny plan fra regjeringen

Utslipp fra Norge

- Gode kilder:
- KSP kap. 4
 - NB25 kap. 3.6

Norges klimamål i 2030

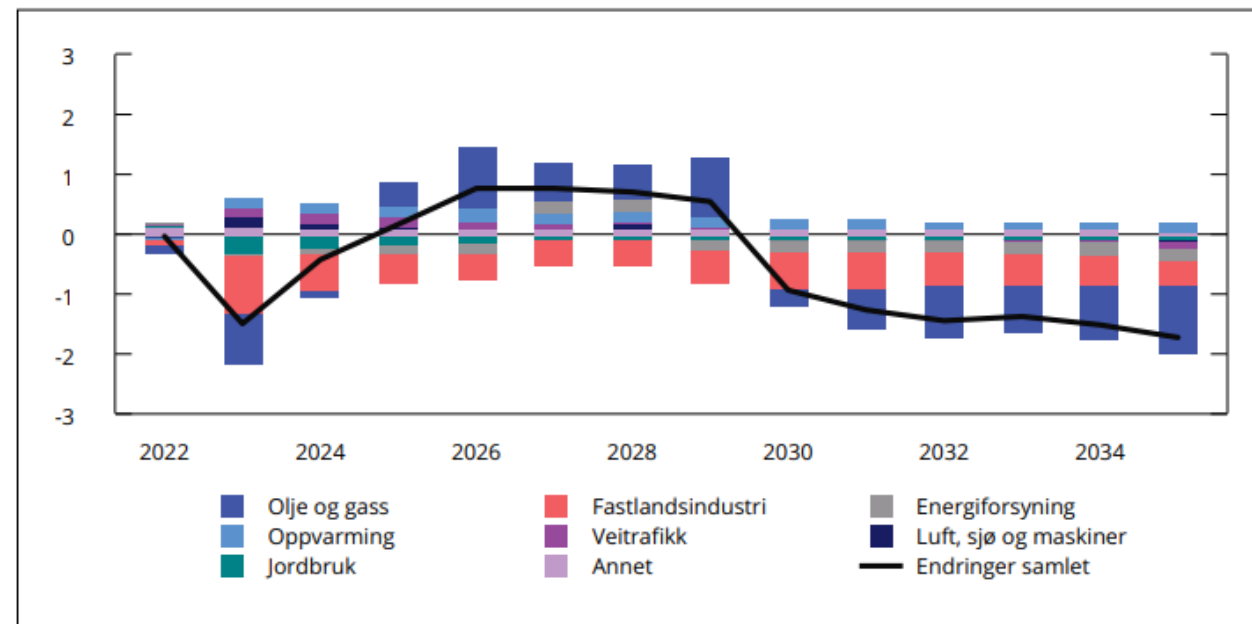
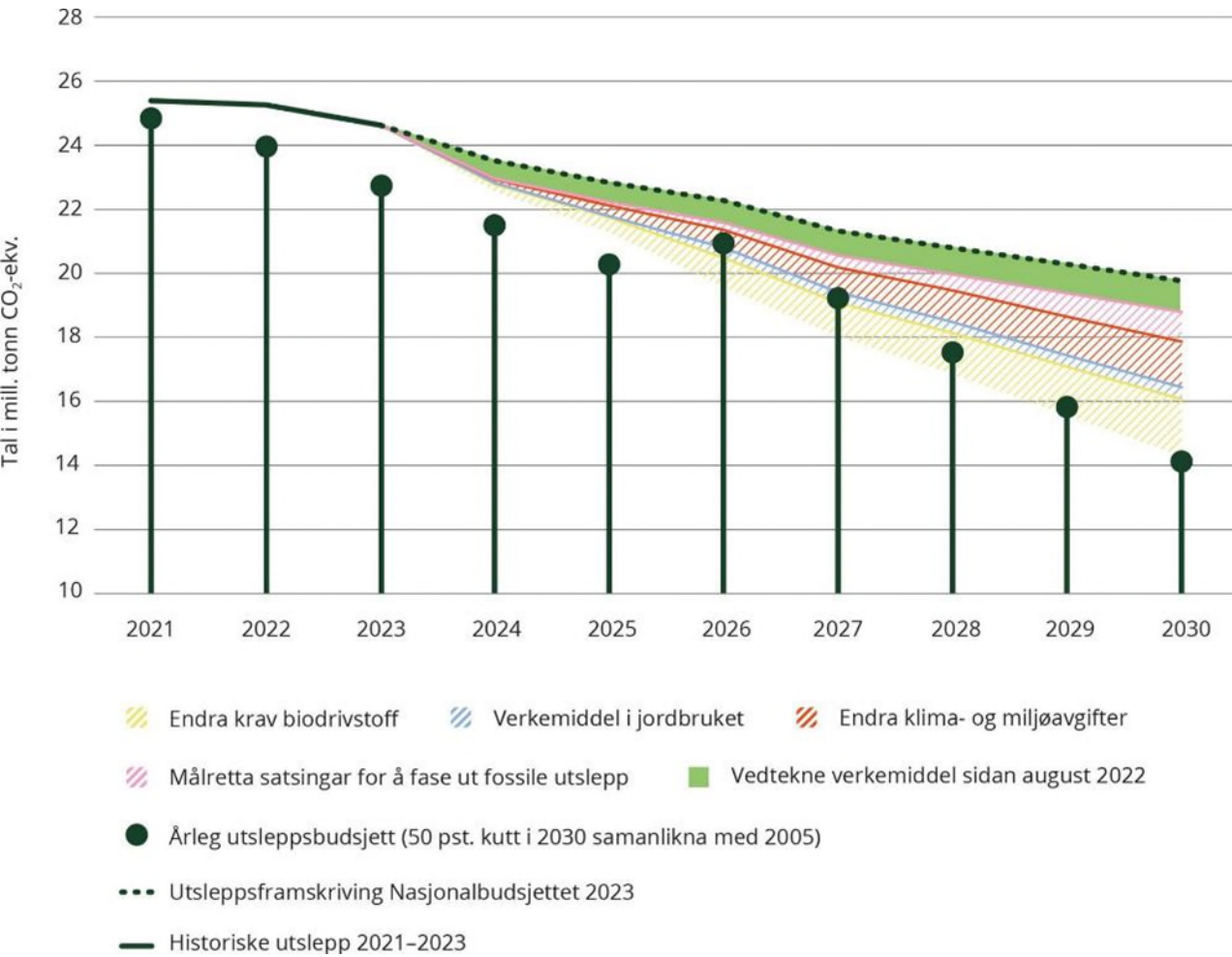
Parisavtalen

Minst -55 % i 2030
Ref. 1990

Innsatsfordelingen
-50 % i 2030
Ref. 2005

Kvotesystemet
-62 % i 2030
Ref. 2005
Vurderes samlet for
deltakende land

Art. 6-kvoter

Figur 3.50 Endringer i fremskrevne utslipp av klimagasser siden Nasjonalbudsjettet 2024. Mill. tonn CO ekvivalenter

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Miljødirektoratet og Finansdepartementet.

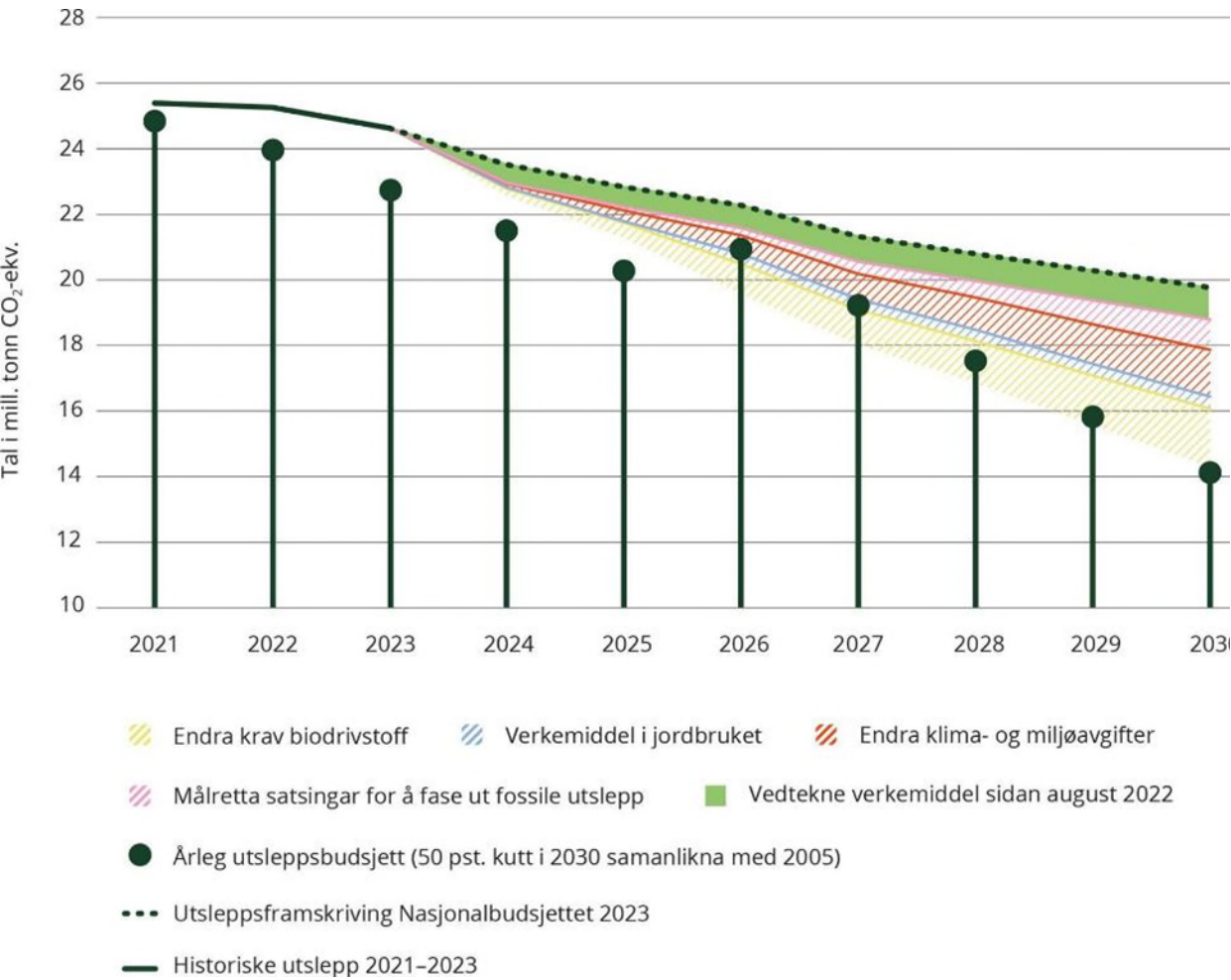
NB25

KSP 2024

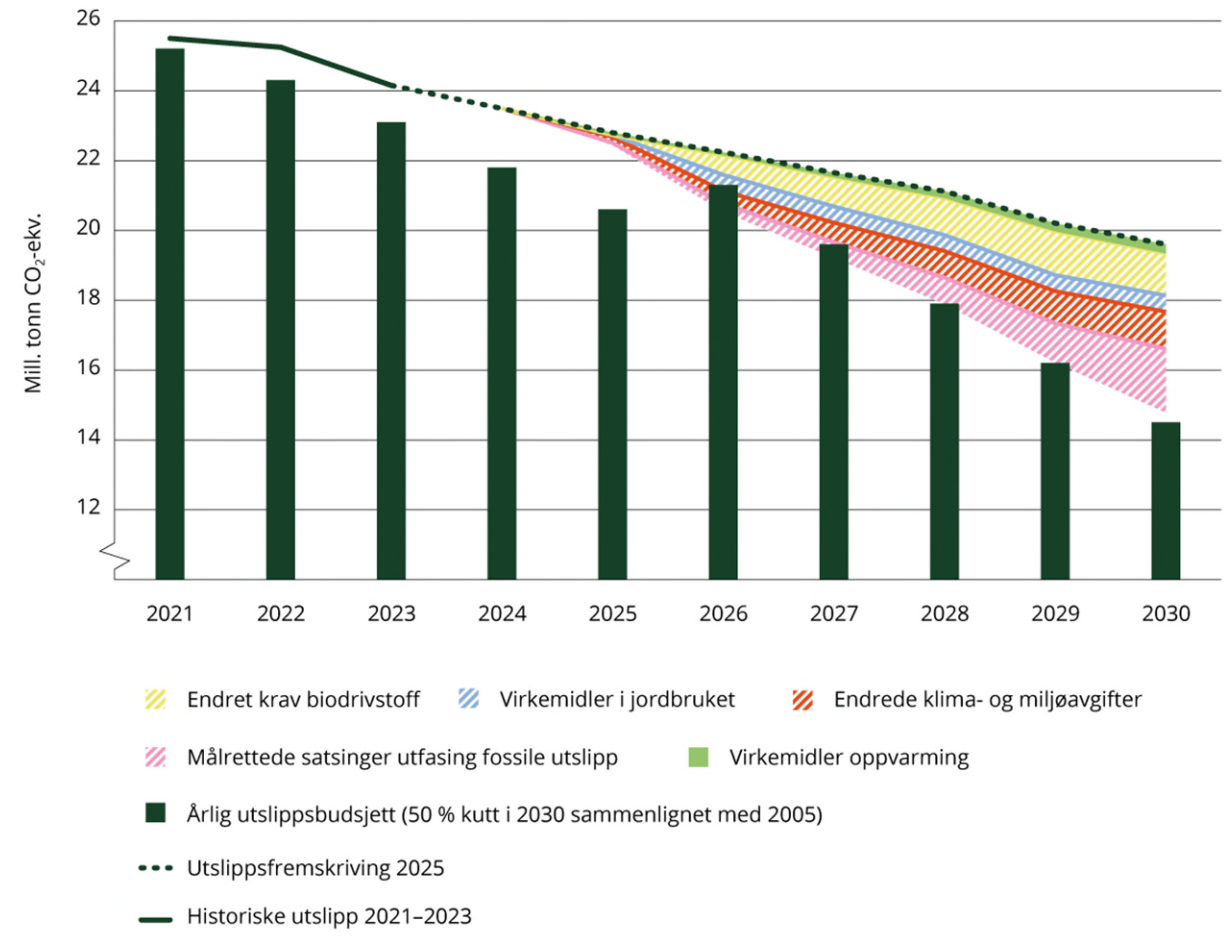

Utdrag fra regjeringens klimapolitikk

- Ny politikk
 - økt bevilgning til Enova (herunder 1,2 mrd. kroner til tungtransport)
 - planlegger for et krav om raskere innfasing av høyere andeler biodrivstoff
 - bygge- og anleggsplasser (utreder et krav i offentlige anskaffelser)
 - fremme forslag til ny matkastelovgivning
 - utreder et forbud mot fossil gass til permanent oppvarming
- Fortsetter opptrappingen av klimaavgiftene

KSP 2024

KSP 2025

For perioden 2021-2025:

«De nasjonale utslippene under innsatsfordelingen er beregnet til om lag 5,8 millioner tonn CO₂-ekvivalenter mer enn de samlede utslippsbudsjettene for disse årene.»

For perioden 2026-2030:

«... fremskrivingene og regjeringens klimaplan tilsier per nå utslipp på om lag 0,5 millioner tonn CO₂-ekvivalenter mindre enn de samlede utslippsbudsjettene for disse årene.»

...

«Med regjeringens plan og en 50 prosent forpliktelse er det anslått at det gjenstår et utslippsgap på om lag 5,4 mill. tonn CO₂-ekvivalenter.»

«Regjeringens ambisjon er å fortsette å forsterke klimapolitikken slik at de årlige utslippsbudsjettene framover oppnås uten ytterligere bruk av fleksibilitet.»

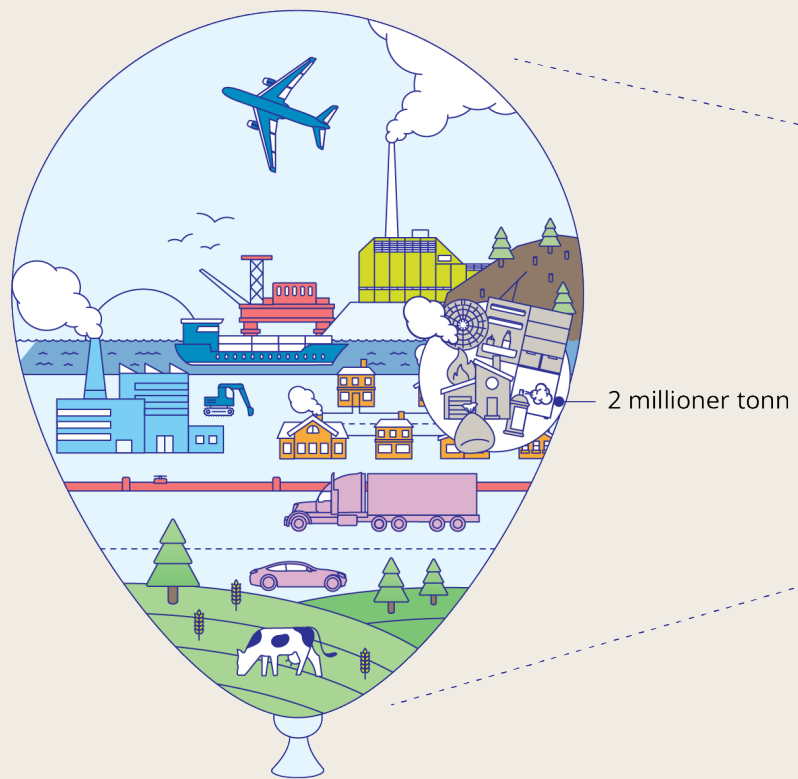

Ola Kvaløy

Kommentar til energi- og klimapolitikken

Møte i finanspolitikkutvalget 17.10.2024

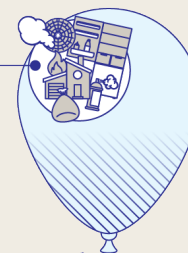
Dagens utslipp

50 millioner tonn

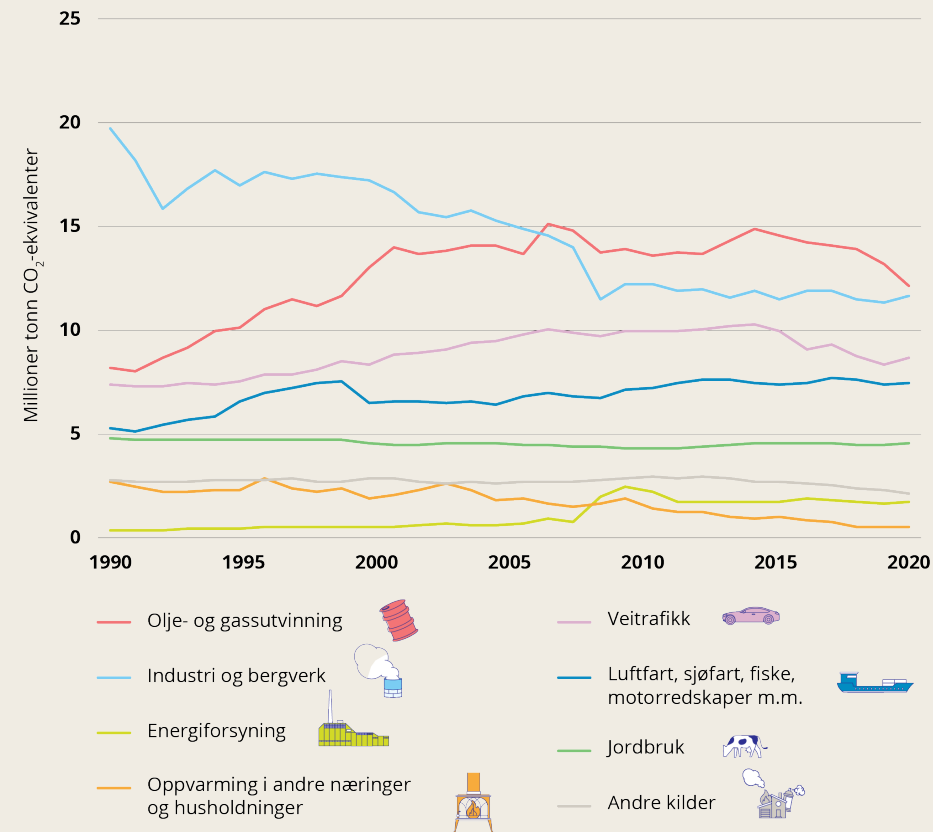
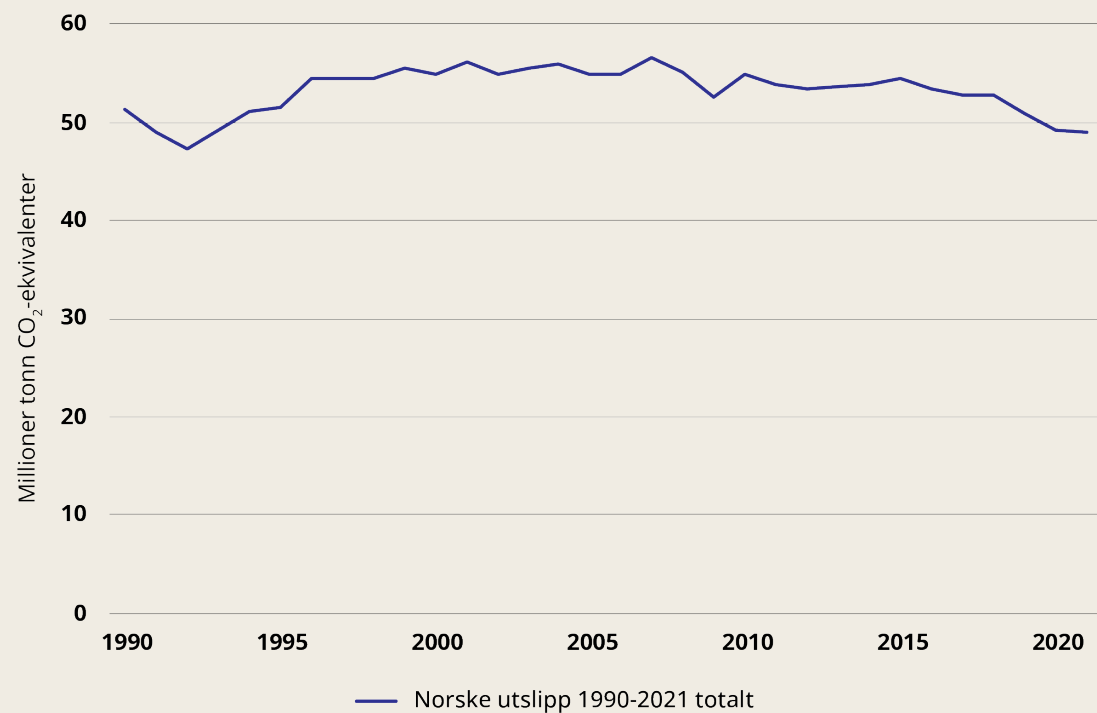
2050

1 million tonn

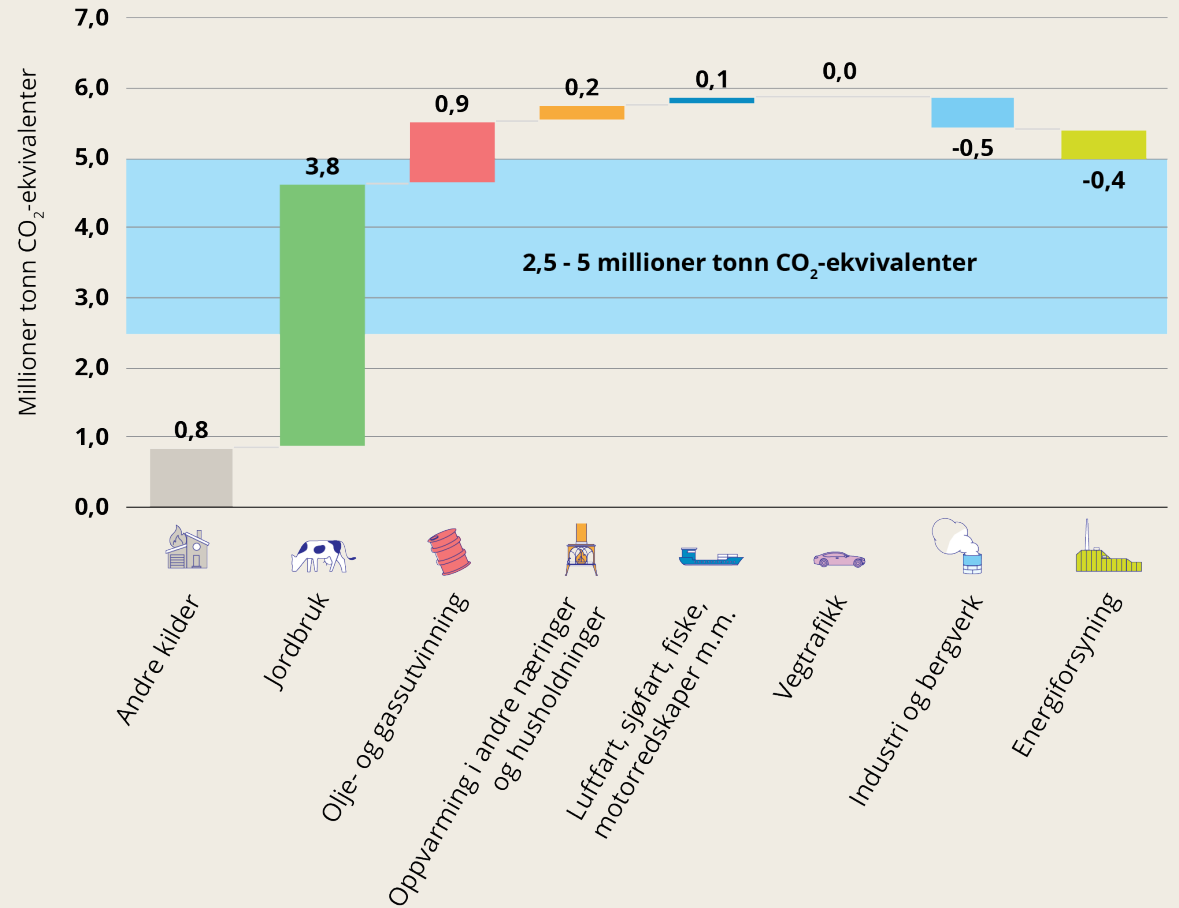
2,5 - 5 millioner tonn

Klimagassutslipp i Norge

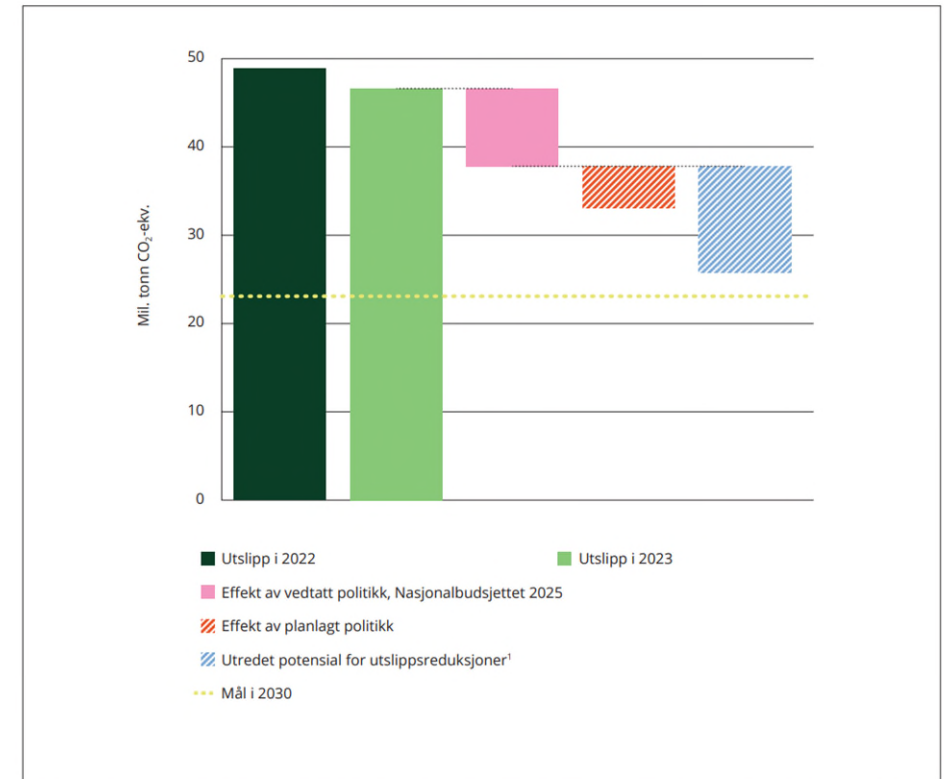
Viktige veivalg – særlig petroleum og jordbruk

- Ikke rom for utslipp på dagens nivå i jordbruket
- Ikke rom for utslipp i tråd med utvinningsprognosene for petroleumssektoren selv om alle andre sektorer har redusert utslippene til tilnærmet null.

2030-målene

- Norges klimamål for 2030 er å kutte utslippene med minst 55 prosent sammenlignet med 1990. Målet er lovfestet i klimaloven, og meldt inn under Parisavtalen
- Nasjonalt omstillingsmål: 55% kutt her hjemme. Målet er ikke mulig å nå. Norge må (i større grad) basere seg på kvotekjøp.
- Klimautvalget 2050: Kortsiktige omstillingsmål kan stå i veien for langsiktige mål. Alle beslutninger som tas i dag, må baseres på et mål om at så godt som alle klimagassutslipp i Norge må være fjernet for godt innen 2050.

Figur 4.8 Forventede utslippsreduksjoner og utredet potensial for utslippsreduksjoner mot 2030.

¹ Potensialet er hentet fra rapporten *Klimatiltak i Norge: Kunnskapsgrunnlag 2024*. I analysen er det gjort noen justeringer i referansebanen sammenlignet med referansebanen fra nasjonalbudsjettet for 2023. Se boks 4.4.

Kilder: Statistisk sentralbyrå, Miljødirektoratet, Finansdepartementet, Klima- og miljødepartementet

Havvind – hva og hvorfor?

- Regjeringen har en ambisjon om å tildele områder for 30 GW havvindproduksjon i Norge innen 2040. Det svarer til om lag til 75 prosent av kapasiteten i det norske kraftsystemet i dag.
- Målet er at havvindarbeidet skal
 - gi mer fornybar kraftproduksjon
 - bidra til industriutvikling
 - legge til rette for innovasjon og teknologiutvikling

Havvind koster

Tabell 10.5 Estimat for netto noverdi i ulike scenario for eit referanseprosjekt for flytande havvind på om lag 500 MW (avrunda til nærmaste mrd. 2024-kroner)

		Kostnadssensitivitet (+/- 20%)		
		Låg kostnad	Basis	Høg kostnad
Inntektssensivitetar	<i>Lågpris</i>	-23	-28	-33
	<i>Basis</i>	-17	-22	-27
	<i>Høgpris</i>	-10	-15	-20

Kjelde: NVE

Auksjoner og støttemekanismer

- To-stegsfase med en modningsfase imellom. Prosjektområder blir tildelt i en konkurranse basert på kvalitative kriterium.
- Etter en modningsperiode vil søkere som har fått tildelt prosjektområde få mulighet til å konkurrere om statsstøtte i en monetær auksjon.
- To mulige støttemekanismer: Investeringsstøtte og tosidig differansekontrakt.
- En tosidig differansekontrakt gir produsenten risikoavlastning i form av en garantert kraftpris i en avtalt periode av driftsfasen.
- Dersom en angitt referansepris (knyttet til markedspris) er lavere enn kontraktsprisen, vil staten dekke differansen.
- Samtidig gir differansekontrakten en mulig oppside/reduert nedside for staten dersom kraftprisen blir høyere enn forventa.
- I en tosidig differansekontrakt vil støtten bli fastsett av en kontraktspris som blir avklart gjennom budgivingen i auksjonen.

NVEs vurderinger

- Alle de nordiske landene har, i likhet med mange andre europeiske land, ambisjoner om å møte deler av en fremtidig forbruksvekst med økt havvindproduksjon. De siste årene har kostnadene for denne teknologien økt, og de langsiktige kostnadsanslagene vi regelmessig henter inn, er høyere nå enn tidligere anslag.
- Basert på det vi vet i dag om kostnader for havvind og utviklingen i landene rundt oss, kan det bli utfordrende å skape en lønnsom drift for norsk havvind mellom 2040 og 2050, med mindre vi ser en dramatisk teknologiutvikling eller kostnadsfall på dette området.
- Flere av de utpekte områdene for havvind i Norge ligger langt fra land og på dypt vann. Gunstigere forhold i resten av Norden og Europa gjør at prosjektene i disse landene kan bli mer konkurransedyktige enn de norske.
- Dersom landene rundt oss, både i Norden og ellers i Europa, bygger ut havvind til en lavere kostnad enn oss, vil dette være med på å trekke ned prisnivået i kraftmarkedet, noe som igjen kan øke støttebehovet for norsk havvind.

Andre vurderinger

- EU vil beholde dagens system for kraftutveksling. Det betyr at vi i stedet for å bygge ut til en høy kostnad får mulighet for å importere til en lav pris når det blåser rundt oss.
- USA har vedtatt subsidier av grønn industri, og EU diskuterer mottiltak. Det blir dermed mindre grunn til å ha en massiv utbygging av kraft i Norge.
- Veksten i kraftforbruk de kommende årene er – bortsett for petroleum – i mindre grad relatert til elektrifisering for å få ned utslipp, og mer relatert til ny industri og utvidelse av eksisterende.
- Lars Sjørgård (DN 23.05.23): «Kanskje det er på tide å trykke på pauseknappen på havvind og avlyse våre storstilte planer dersom landene rundt oss faktisk bygger ut så mye vindkraft som de planlegger? Hvis det betyr at vi får lavere kraftoverskudd og dermed noe høyere priser, kan det være positivt både for klima, natur og økonomi. Det vil bidra til mer energisparing, både for husholdninger og næringsliv, og dempe interessen for grønn industrietablering i Norge. Da sparer vi norsk natur, unngår subsidier og frigjør arbeidskraft til andre næringer.»

Energipartnerskap

- – Regjeringen ønsker å legge til rette for økt kraftproduksjon og videre utslippskutt og utvikling i petroleumssektoren. Vi må tenke nytt og løfte i fellesskap for å få på plass den krafta vi trenger for å kutte utslipp og realisere flere muligheter, og jeg er glad for at LO, NHO og resten av Konkraft-samarbeidet er positive til et slikt samarbeid, sier energiminister Terje Aasland.
- Målet er større grad av samtidighet mellom tiltak som bedrer kraftbalansen og tiltak for klimaomstilling på sokkelen, som ytterligere bruk av kraft fra land. Regjeringen vil gjennom Konkraft ha dialog med petroleumsnæringen om mulige elementer i et slikt energipartnerskap.
- Næringen ønsker å øremerke inntekter fra økt CO2 avgift til subsidiering av havvind for å bidra til elektrifisering...
- Vurdering: Partnerskapet er bra for næringen, men potensielt ugunstig for klima og skattebetalere. Fare også for uheldig budsjettpraksis.

Finansdepartementet

Hovedtall i budsjettet og offentlige finanser vurdert ut fra utvalgets mandat

Kari Anne Haugen

17. oktober

Presentasjon med vekt på langsiktig bærekraft

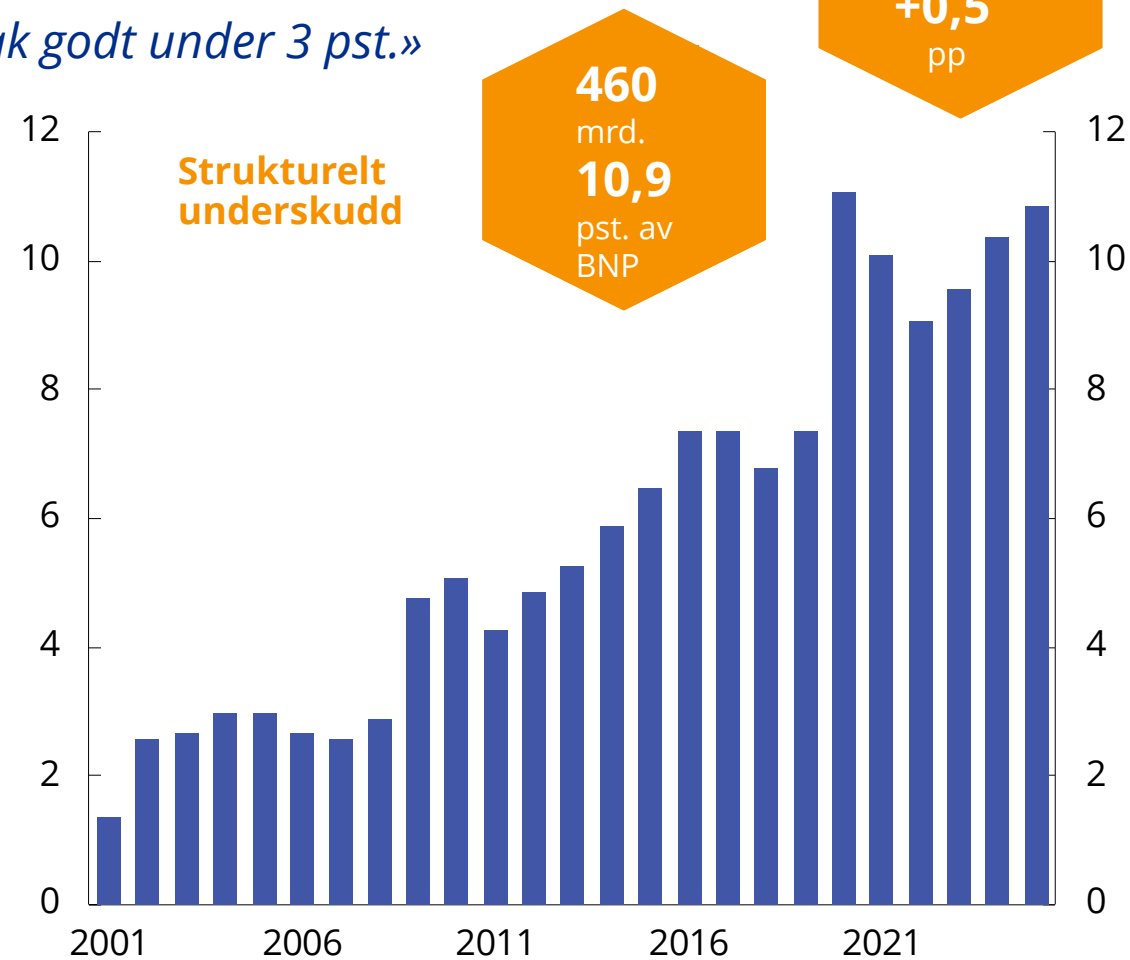
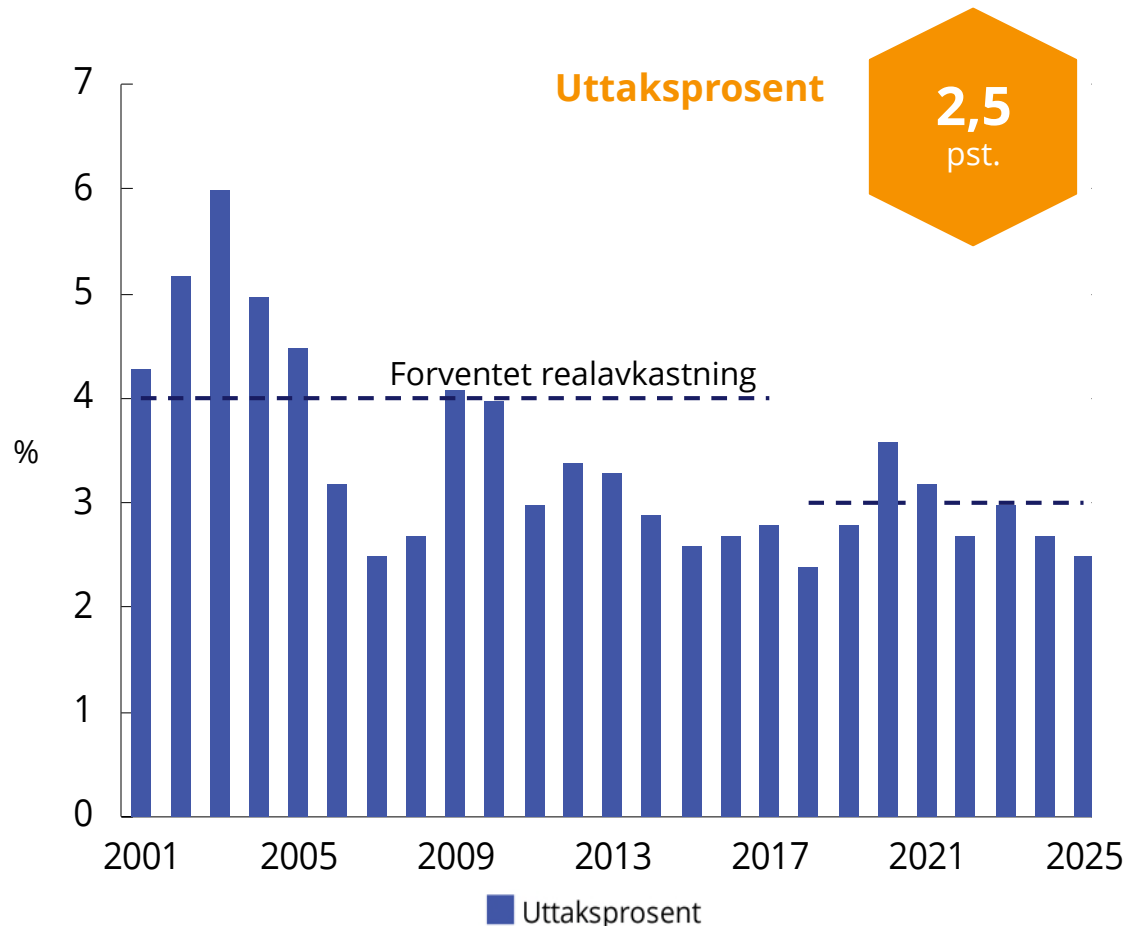
Mandatet for utvalget:

Utvalget skal avgi en årlig uttalelse med faglige vurderinger og råd om langsiktig bærekraft i statsfinansene og om finanspolitikken er forenelig med slike hensyn.

Hovedtallene i budsjettet

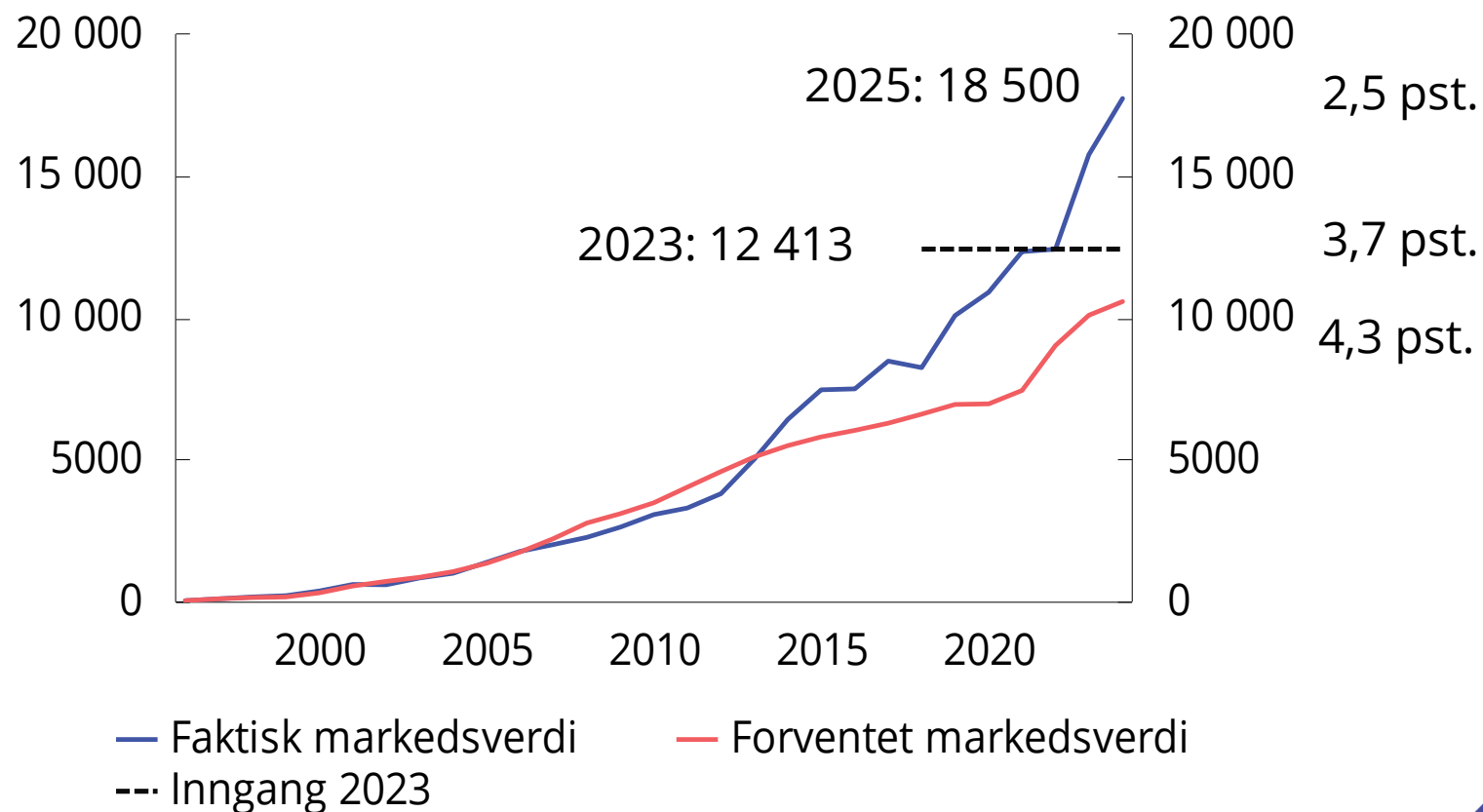
«Vi fører en **ansvarlig finanspolitikk** med et fondsuttak godt under 3 pst.»

Er 2,5 ansvarlig?

- 1) Bokstavelig tolkning av handlingsregelen: Ja
- 2) Usikkerhet
- 3) Hva «tåler økonomien»?
- 4) De langsiktige utfordringene

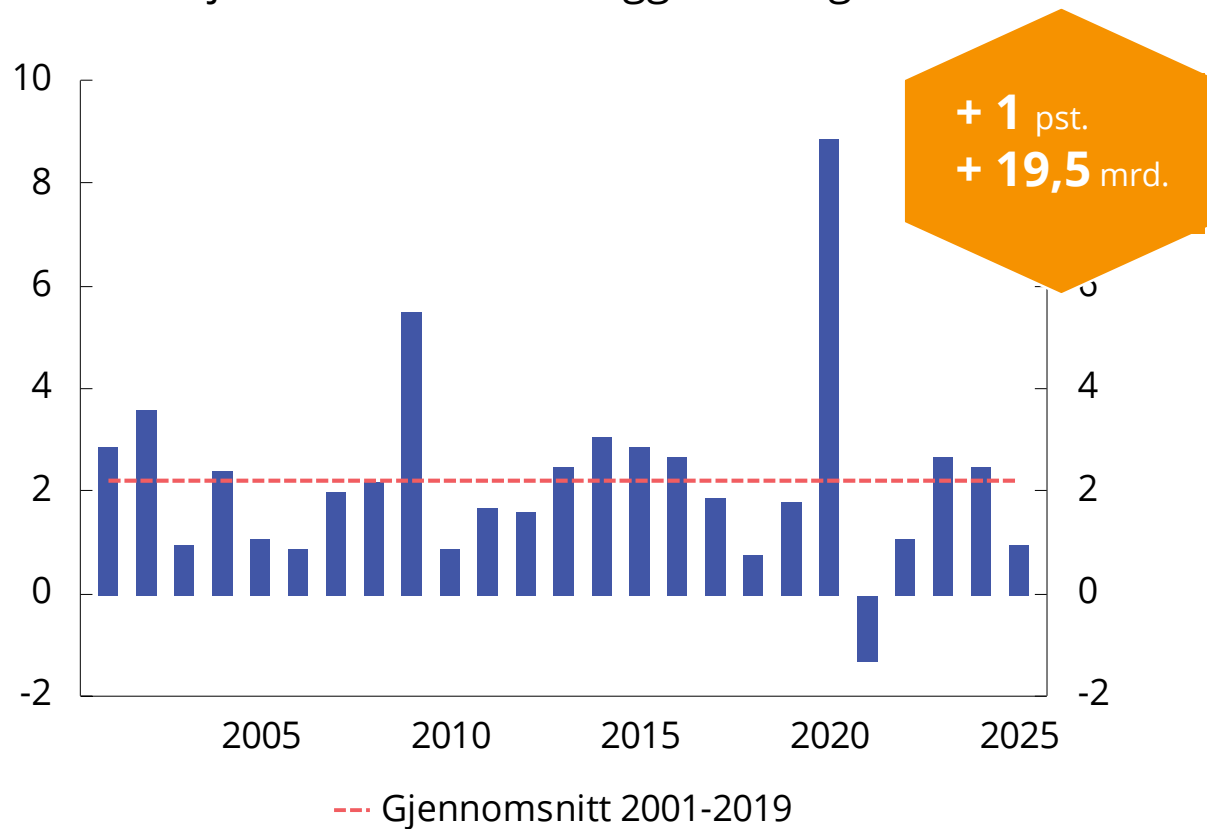
Markedsverdien av Statens pensjonsfond utland og beregnet markedsverdi hvis avkastningen hadde fulgt forventet realavkastning. Mrd. kroner

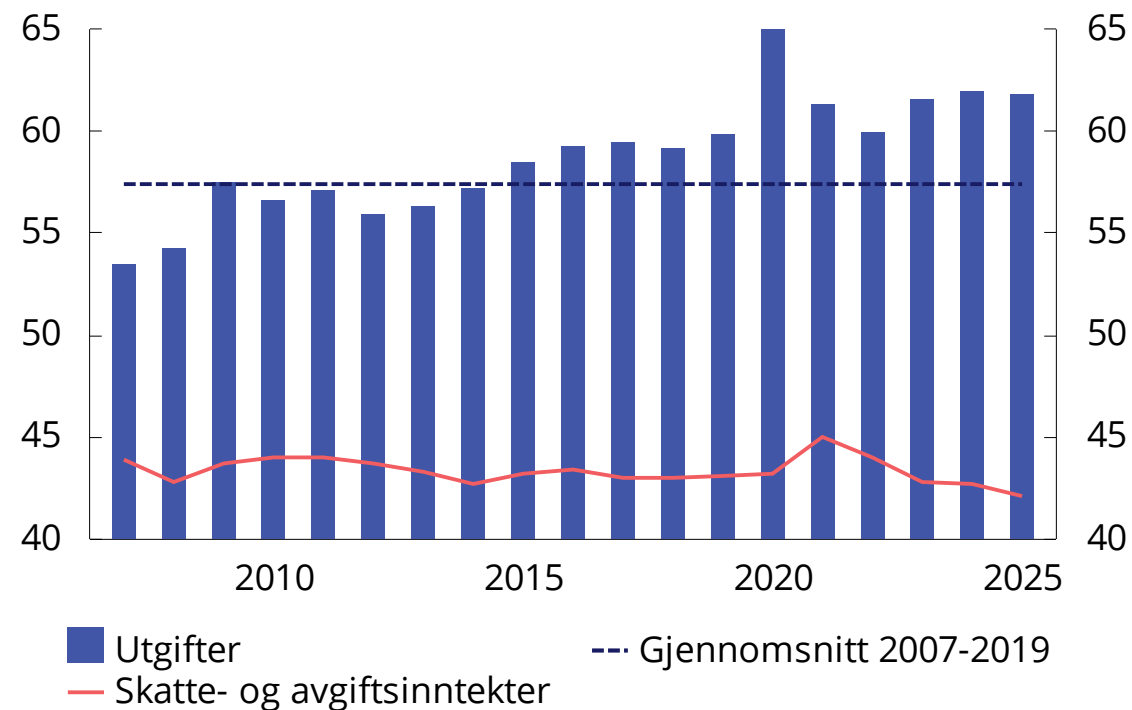
Utgiftsvekst og utgiftsandel

62 pst.
42 pst.

Statsbudsjettets reelle underliggende utgiftsvekst

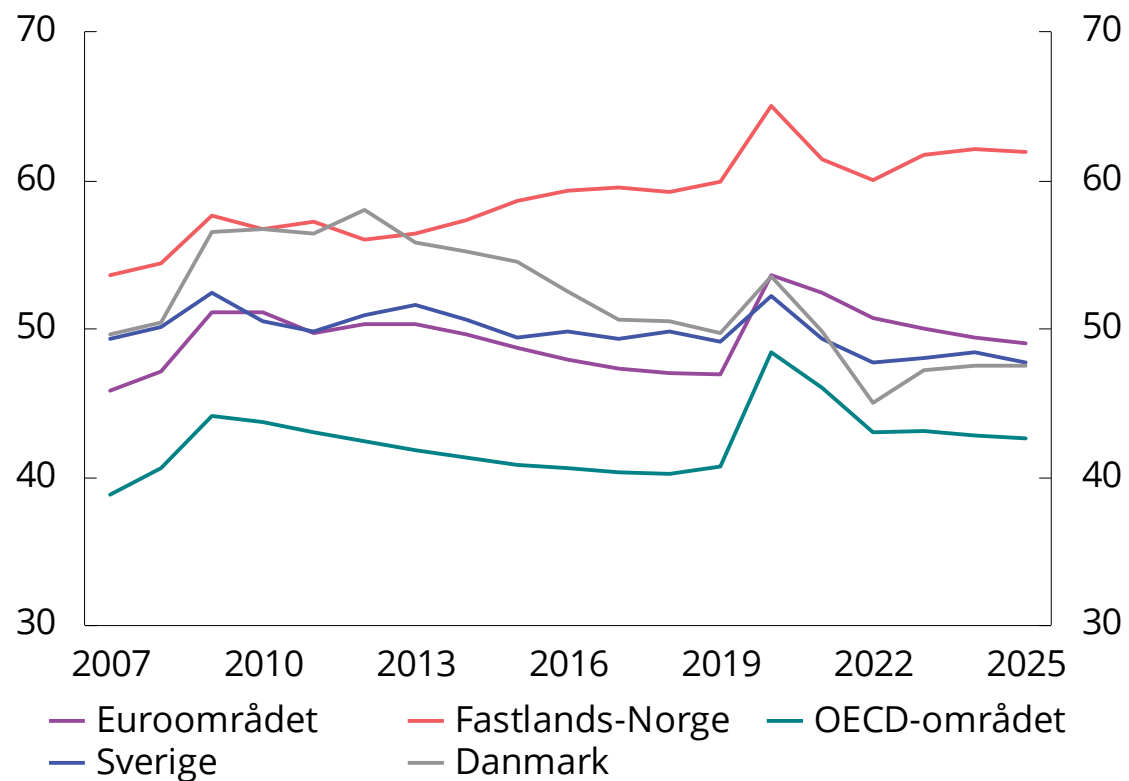

Utgifter og påløpte skatter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP Fastlands-Norge. 2007-2025

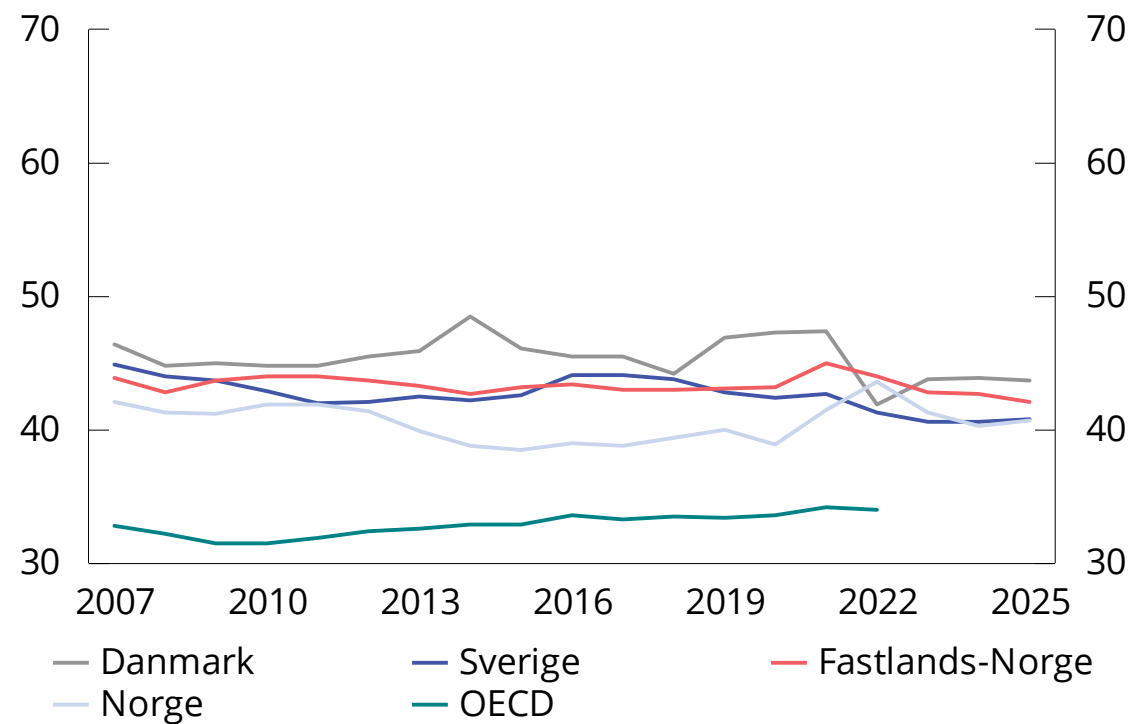

Utgift og skatt

Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av BNP

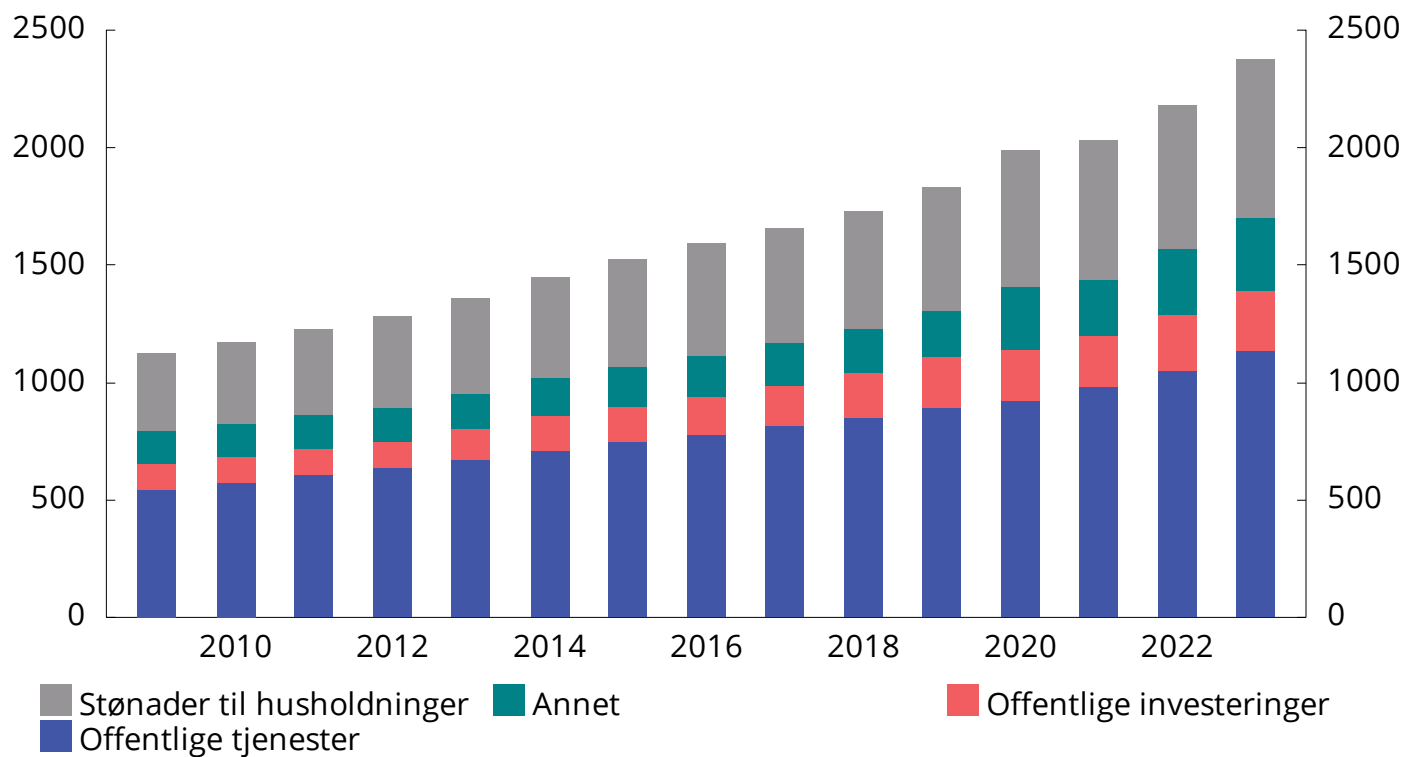
Offentlige skatte- og avgiftsinntekter. Prosent av BNP

Hvor går pengene (I)

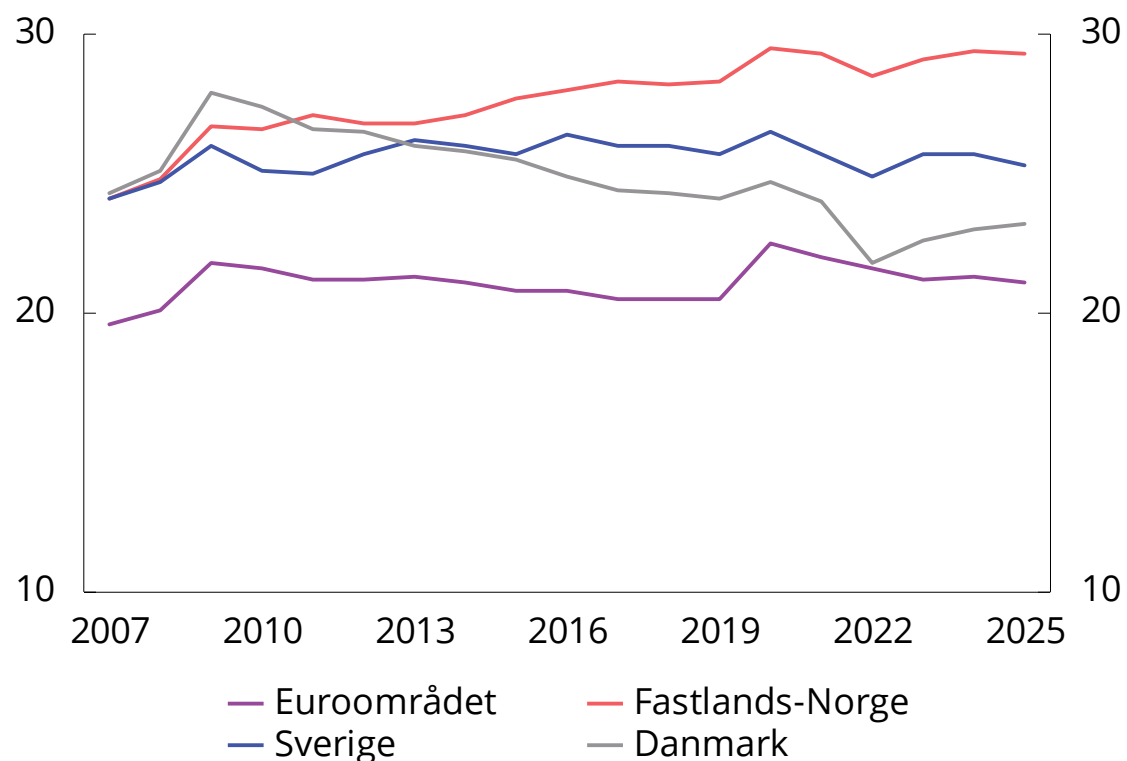
Forenklet dekomponering av offentlige utgifter

Mrd. kroner

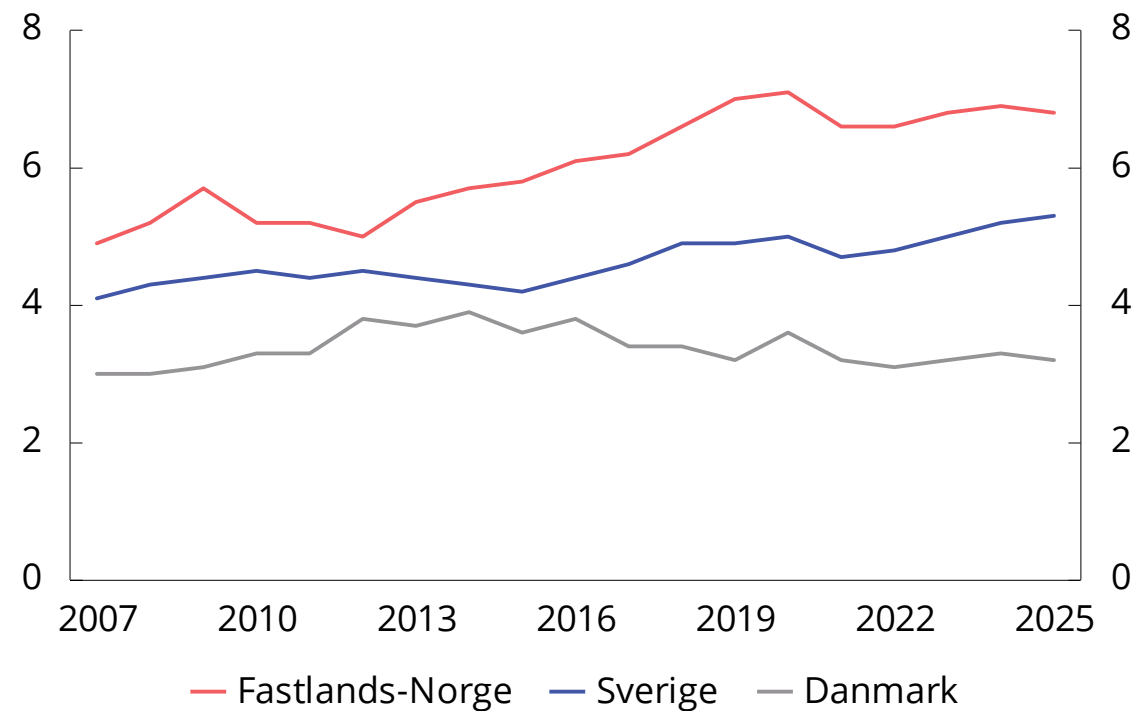

Hvor går pengene (II)

Offentlig konsum. Prosent av BNP

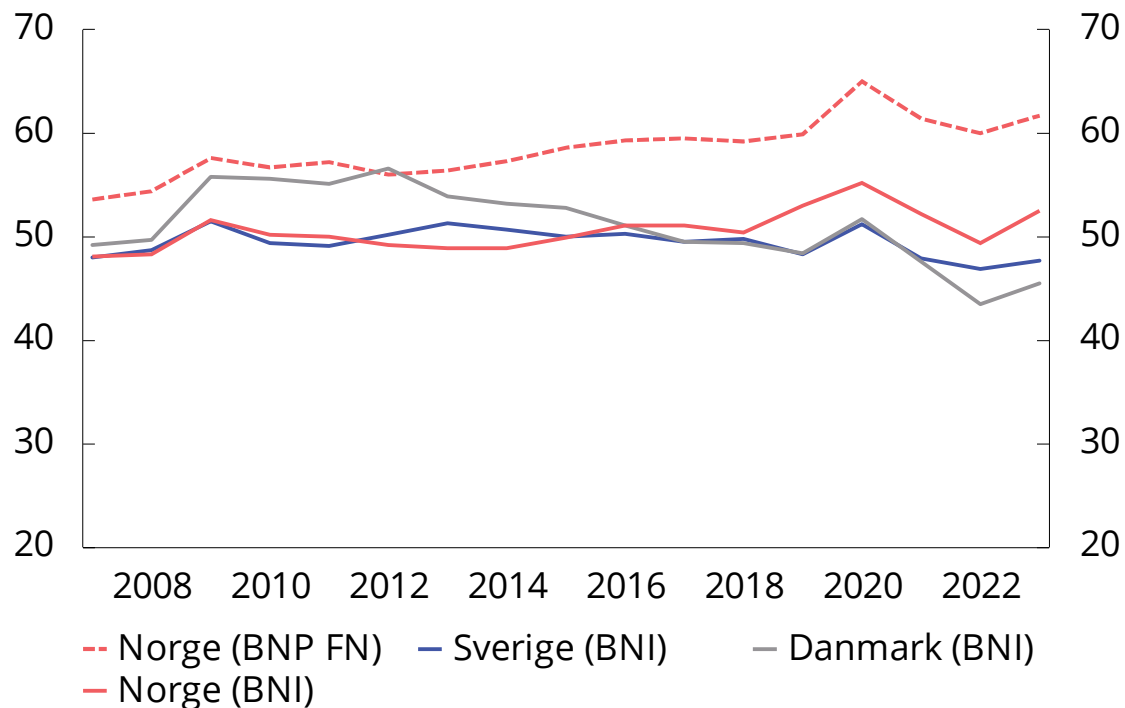
Offentlig forvaltnings bruttoinvesteringer i realkapital. Prosent av BNP

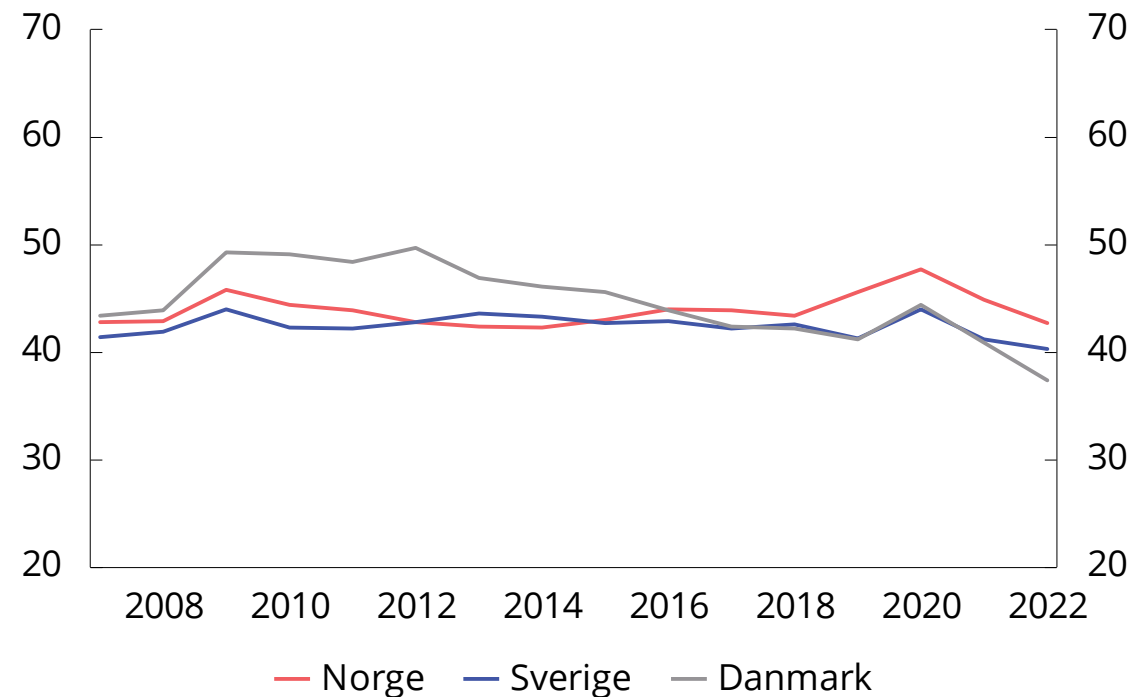
Fordypning:

Størrelsen på offentlig sektor

Utgifter i offentlig forvaltning
Prosent av BNI

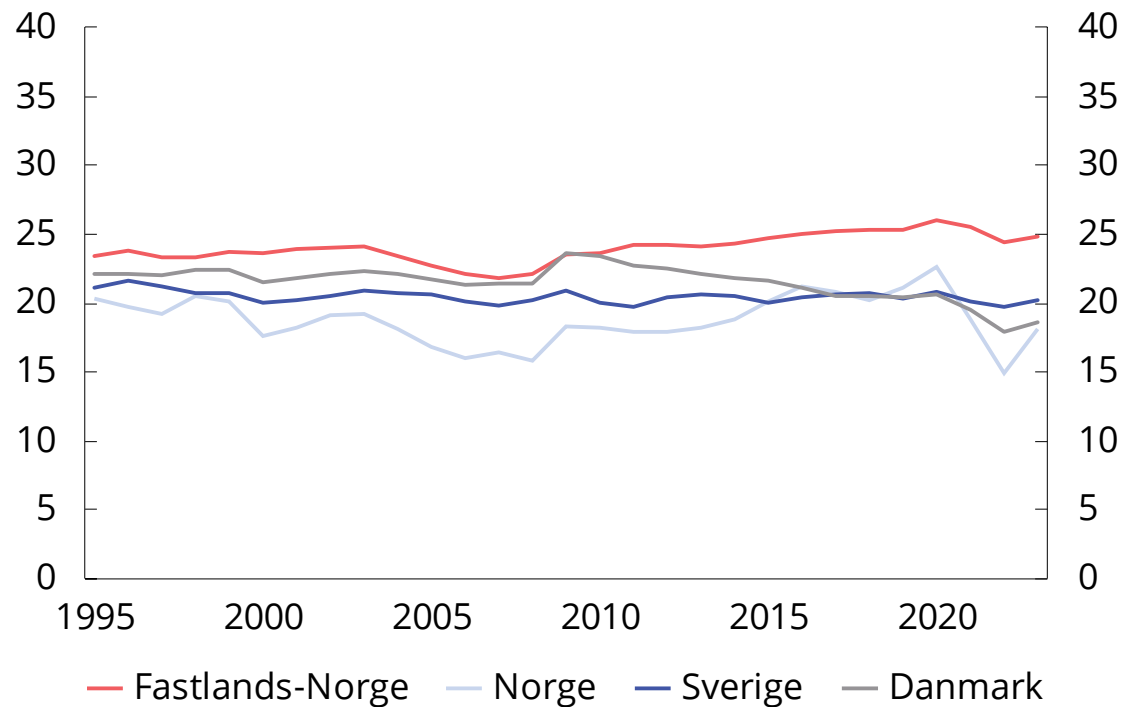
Offentlige utgifter fratrukket pensjoner
Prosent av Bruttonasjonalinntekt

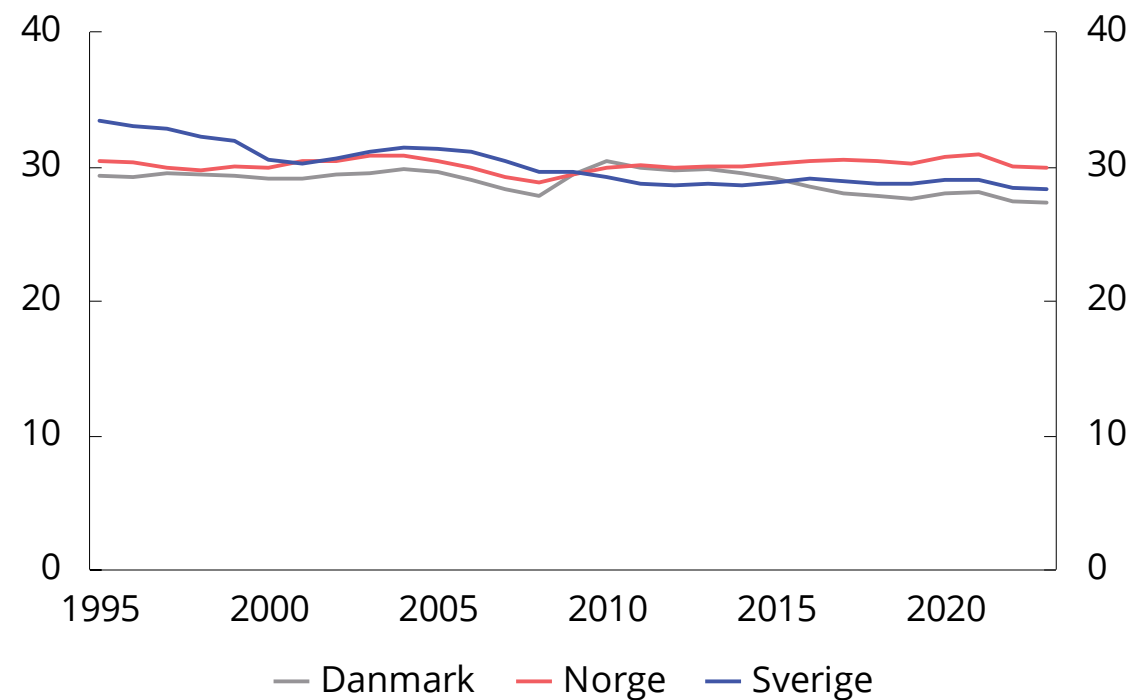
Fordypning:

Størrelsen på offentlig sektor

Bruttoprodukt i offentlig forvaltning som andel av BNP

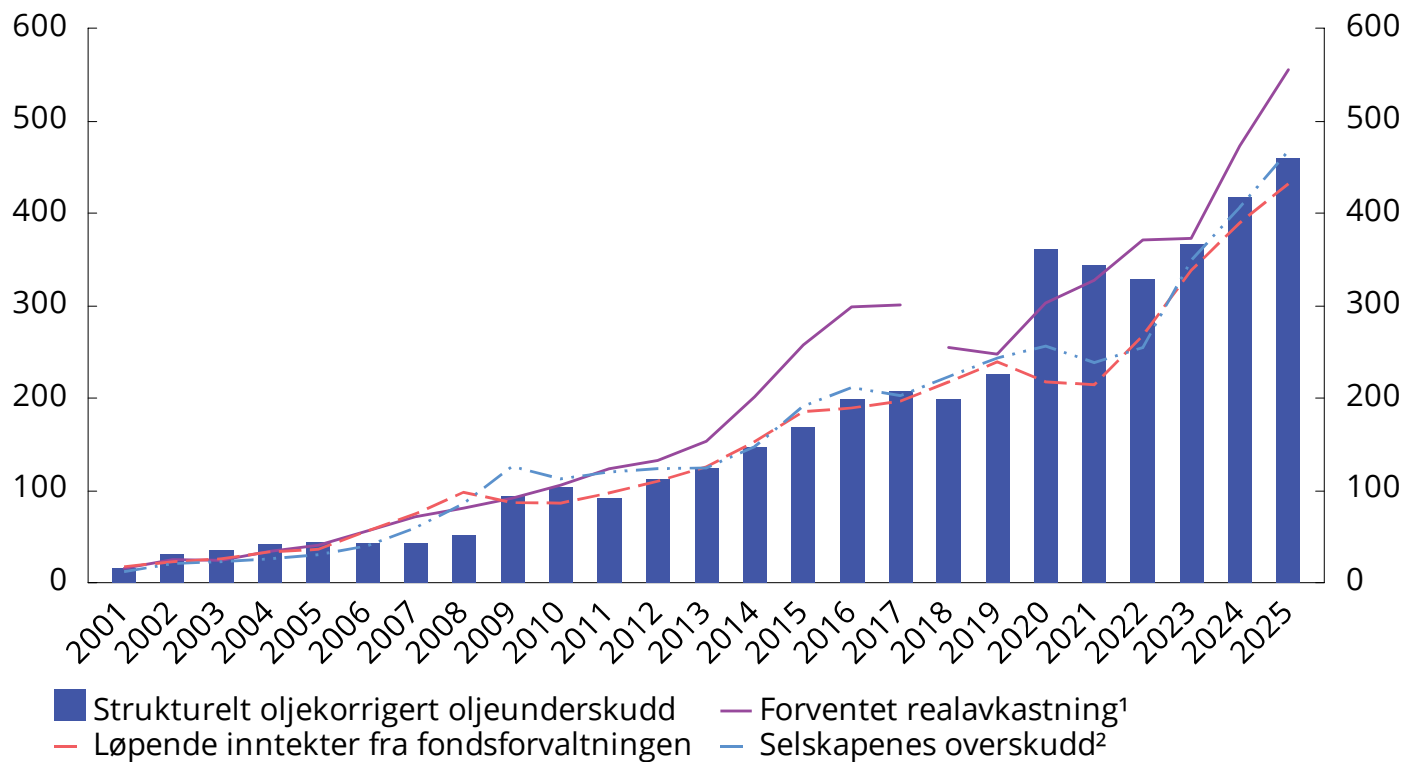
Sysselsatte i offentlig forvaltning
Prosent av total sysselsetting

Fordypning:

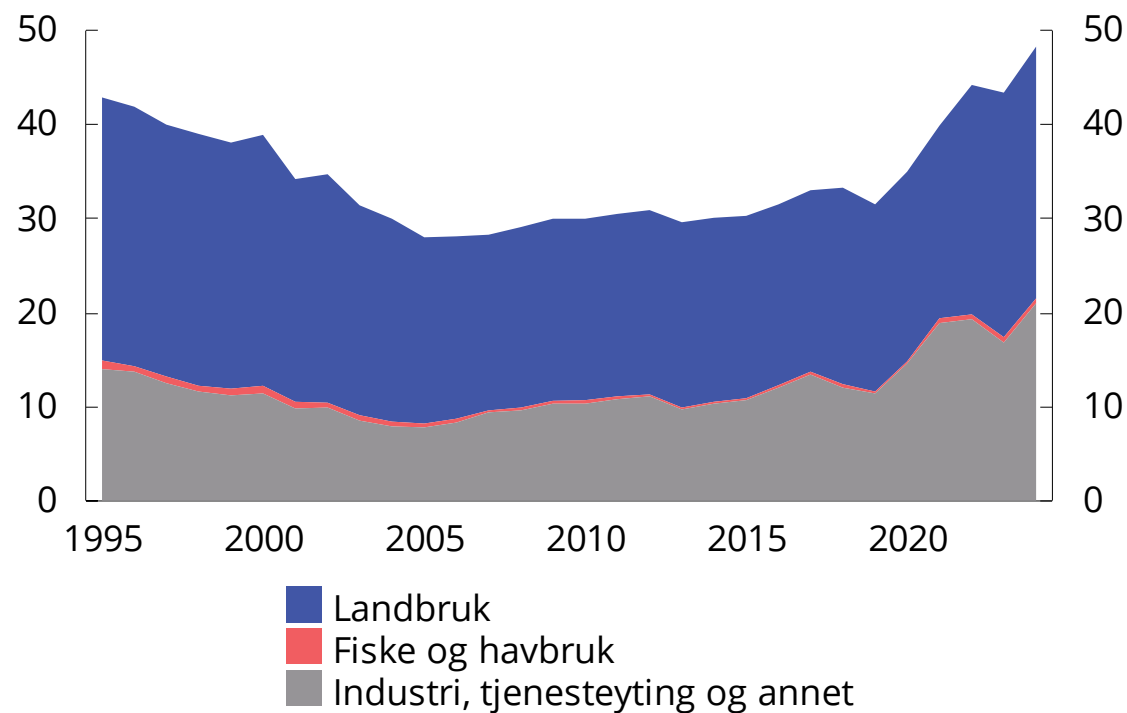
Ulike rettesnorer

Strukturelt oljekorrigert budsjettunderskudd og ulike operasjonaliseringer av handlingsregelen. Mrd. kroner

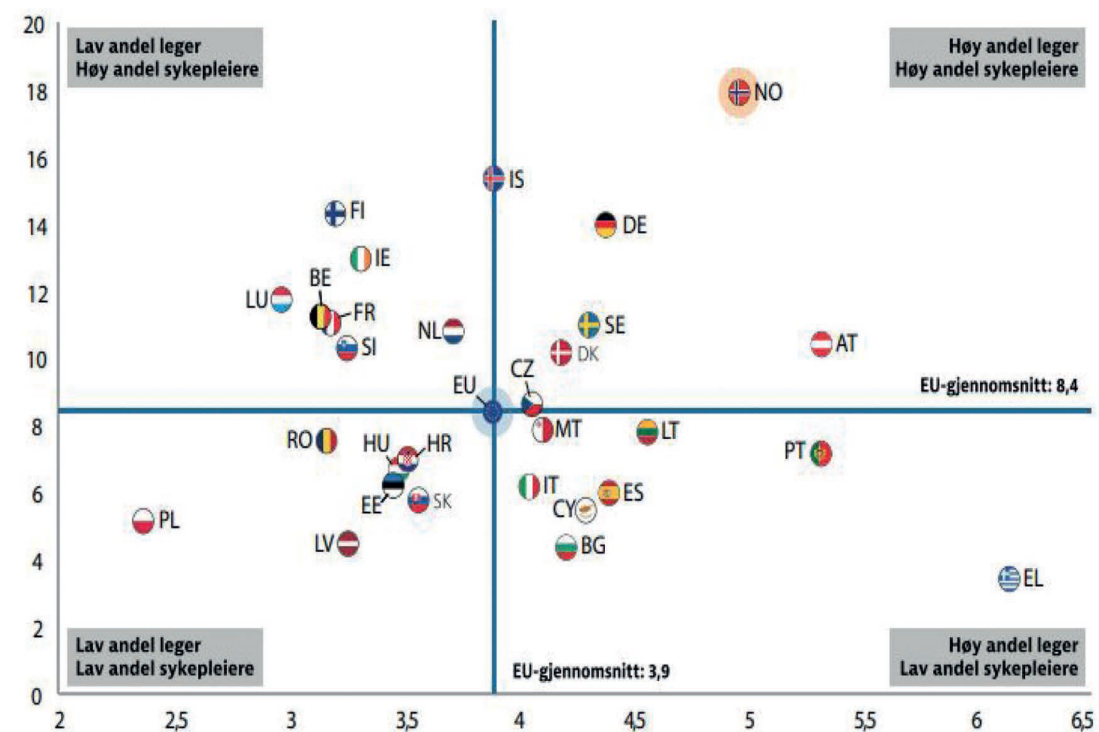

Effektivitet i offentlig og privat sektor (kap. 5)

Statlig budsjettstøtte fordelt etter næring. Mrd. 2021-kroner

Praktiserende leger og sykepleiere per 1 000 innbyggere. 2019

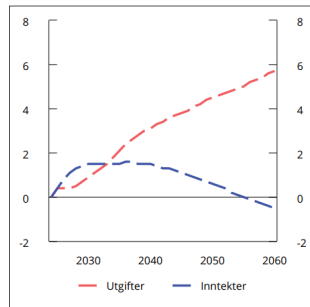

Kilder: Eurostat og NOU 2023: 4 Tid for handling – Personellet i en bærekraftig helse- og omsorgstjeneste.

Inndekningsbehov

- Mulige svar:
 - Økt effektivitet i offentlig sektor
 - Øke offentlig sektors inntekter (og redusere utgiftene) ved å få flere i arbeid

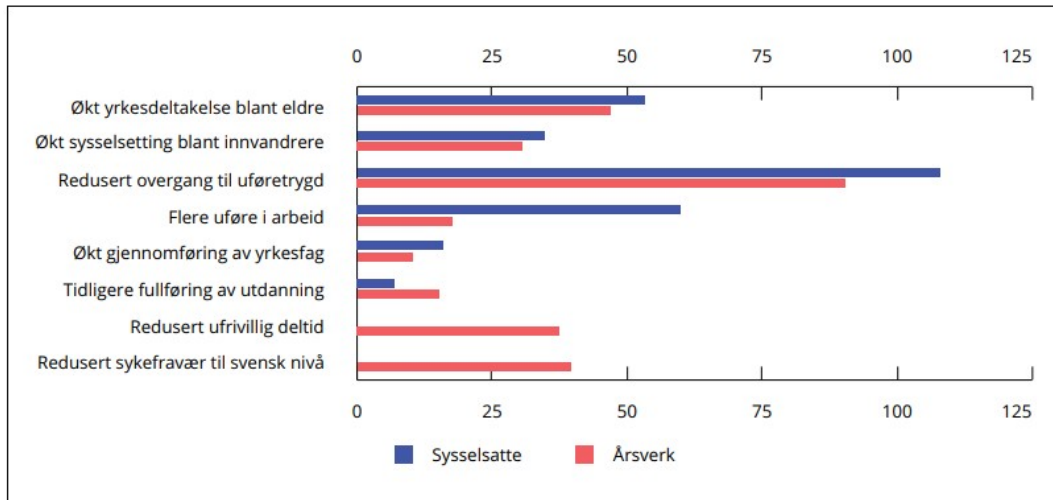

Figur 1.11 Inndekningsbehov i finanspolitikken. Offentlige utgifter og inntekter frem mot 2060. Andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent.

Kilde: Finansdepartementet.

Kilde: Perspektivmeldingen 2024

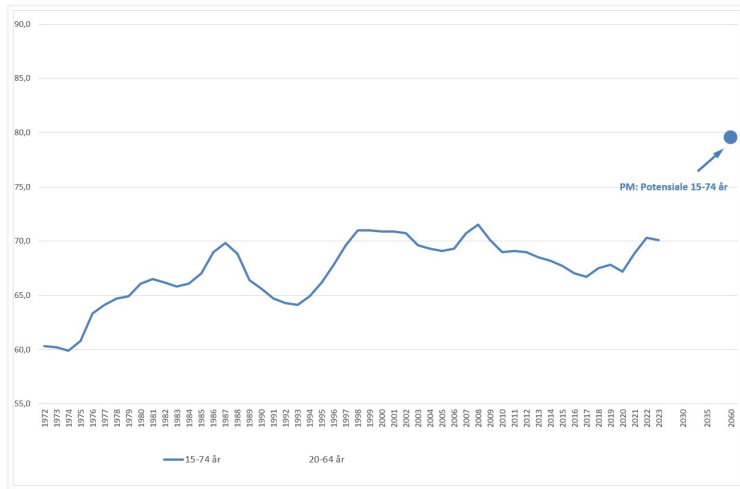
Perspektivmeldingen: Potensiale for økt sysselsetting

Figur 3.23 Økning i antall sysselsatte og antall årsverk ved ulike retningsvalg.¹ 1 000. Full effekt

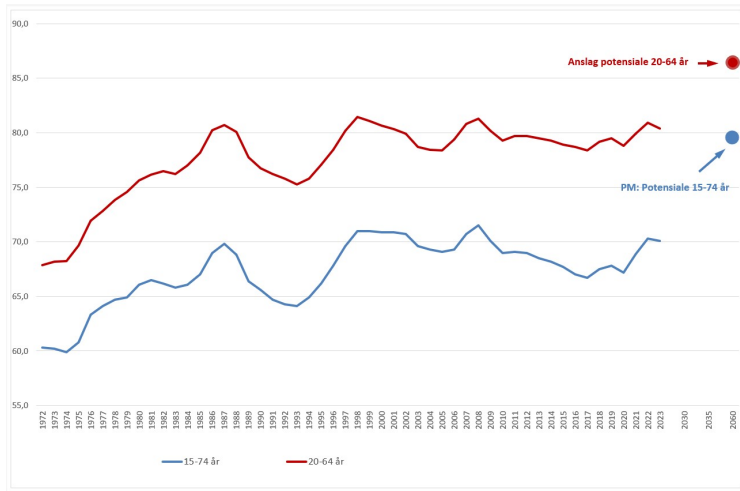
Å hente ut potensialet: Et hårete mål?

Sysselsettingsandeler 15-74

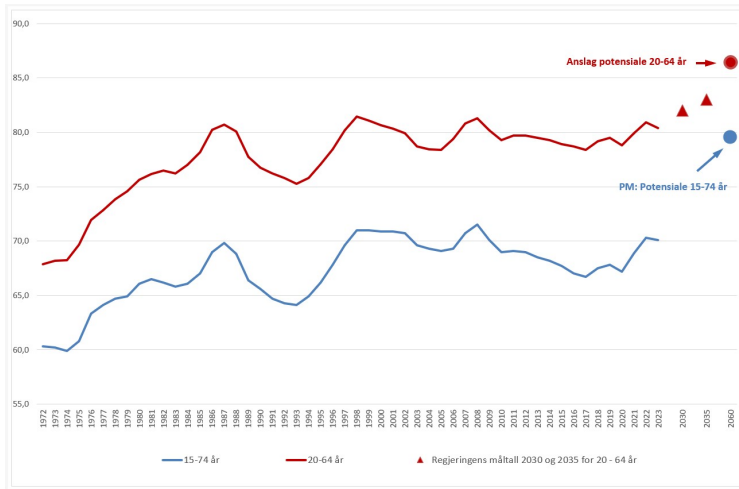
Å hente ut potensialet: Et hårete mål?

Sysselsettingsandeler 15-74 og 20-64

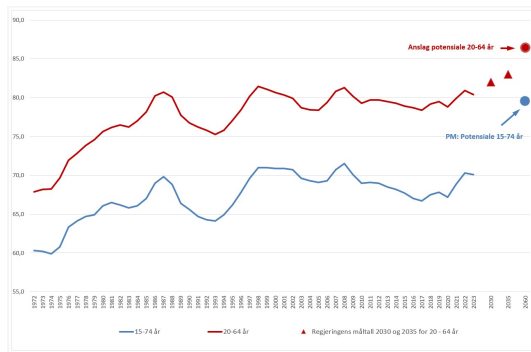
Å hente ut potensialet: Et hårete mål?

Sysselsettingsandeler 15-74 og 20-64

Å hente ut potensialet: Et hårete mål?

Sysselsettingsandeler 15-74 og 20-64

Kilde: Moum og Schreiner (kommer i Samfunnsøkonomen 2024)

- Ambisiøse mål i norsk sammenheng
- Noen europeiske land ligger over 2035-målet (Island, Sveits, Nederland, Sverige, Tyskland og Estland)
- 2060-potensiale i PM: historisk høyt og kun Island har vært i nærheten

Tar budsjettet oss i riktig retning?

Sysselsetting

- Konkrete forslag i budsjettet:
 - Øke bevilgningen til arbeidsmarkedstiltak og tilrettelagt arbeid
 - Litt mer til arbeidsrettet oppfølging av personer utenfor arbeidslivet
 - Litt flere tilpassede tiltak for utsatte innvandrergupper
- Forsøksordninger:
 - Ungdomsprogram med ytelse og aktivitetskrav uten krav om diagnose
 - Fireårig lønnstilskudd for utsatte unge
 - Mulig forsøksordning med lønnstilskudd i utvalgte kommuner rettet mot personer som står utenfor arbeidslivet
- **Forsøksordninger er positivt, men må innrettes godt så de kan evalueres**
- **Alle tiltak bør følges opp systematisk i de årlige budsjettene**

Tar budsjettet oss i riktig retning?

Budsjettet og skatt

- Netto skatte- og avgiftsreduksjoner på 9,3 mrd. (bokført) og 15,5 mrd. (fullt innfaset)
- Arbeidsgiveravgift på høye lønninger fjernes
 - Retter opp en gammel feil; sender en regning til neste budsjett:
- Små endringer i inntektsskatten

Tar budsjettet oss i riktig retning?

Næringsstøtte og omstilling

- Det satses hardt på utvalgte næringer: det kan undergrave målet om omstilling i PM
 - Havvind-satsing: ramme på 23 (bunnfast) + 35 (flytende) mrd. over tid
 - CO2-fangst og lagring: over 20 mrd. over tid
 - For å nå klimamålene, kan det tenkes at vi skal støtte teknologiutvikling
 - I form av grunnforskning eller brede, næringsnøytrale og konkurranseutsatte ordninger

"Regjeringen er blitt enig med partene i industrien om en langsiktig og budsjettmessig bærekraftig CO2-kompensasjonsordning for støtteårene 2024-2030"

- Dette lover ikke godt for veksten i utgifter fremover
- Paradoksalt å potensielt låse inn folk i jobber og næringer som ikke er produktive nok når vi trenger omstilling

Finansdepartementet

Statsbudsjettet 2025 – skatter og avgifter

For finanspolitisk råd

Oslo, 17. oktober 2024

Norge.

Skatter og avgifter har betydning for hvordan Norge møter de langsiktige utfordringene som beskrives i Perspektivmeldingen 2024:

- *Kampen om arbeidskraften.* Omsorgsoppgavene blir flere, men vi blir ikke flere i yrkesaktiv alder til å utføre dem. Skattesystemet må bygge opp under arbeidslinja. Skatt, trygd og tilskuddsordninger må virke godt sammen.
- *Fortsatt god fordeling.* Små forskjeller og stabil tilgang på velferdstjenester må bevares i møte med omstillingene og at mange lever lenger. For å finansiere velferdsordningene må skattegrunnlagene være robuste og brede, og skatte- og avgiftssystemet tilpasses samfunnsutviklingen. Skattesystemet er et redskap i regjeringens arbeid for å redusere forskjellene mellom folk, både sosialt og geografisk.
- *Behov for omstilling.* Økte spenninger i verden, klima- og naturendringer og avtagende petroleumsaktivitet forsterker behovet for å bruke ressursene godt og riktig. Regjeringen vil at skatte- og avgiftspolitikken skal gi gode rammebetingelser for arbeid, investeringer og verdiskaping i hele landet. Godt utformede grunnrenteskatter gir fellesskapet del i den ekstraordinære avkastningen som kan oppstå ved bruk av våre naturressurser. Miljøavgifter på riktig nivå, som avgifter på utslipp av klimagasser, inngår i en kostnadseffektiv og troverdig klima- og miljøpolitikk og bidrar til at samfunnets ressurser brukes best mulig.

De sentrale forslagene

- Avvikle ekstra arbeidsgiveravgift fra 1. januar 2025
- Begrenset personskatteopplegg (følger profilen fra seneste års budsjetter)
- Klimaavgifter trappes opp i tråd med plan
 - Utvidelser (fiske i fjerne farvann og internasjonal skipsfart)
 - Tilbakeføre økte klimaavgifter (hensynta økte levekostnader)
 - Trafikkforsikringsavgift ned for fossilbiler, opp for elbiler
 - Veibruksavgift reduseres
- Nytt, stort hull i merverdiavgiften (vann og avløp)
- Fjerne resterende overprisede gebyrer

Terje Erikstad
Finansredaktør i Dagens Næringsliv

 Følg meg

Kommentar

Vedums gapende budsjett hull

Finansministeren selger inn lettelsene i dag, men skyver på regningen til 2026.

-8,3 mrd. kroner

Skatt for personer

- Moderate endringer

- Redusert trygdeavgift (-0,1 pst.enhet)
- Økt trinnskatt trinn 3-5 (+0,1 pst.enhet)

Selvfinansieringsgrad s.75 : 5 pst.<10 pst.

-> Lettelser for lave og middels inntekter, økt skatt på høye inntekter

- Enkeltsaker for å tydeliggjøre politikk

- Økt frikortgrense (70 000 kroner ->100 000 kroner)
- Beløpsgrenser
- Reisefradrag

insentiv til å ta en deltidsjobb. Samtidig blir det mindre lønnsomt å jobbe for skattytere som går over til å betale trygdeavgift med opptappings-sats. Den samlede effekten på arbeidstilbudet er usikker og antas å være beskjeden.

- Arbeidsfradrag – intet nytt i budsjettet

Finansdepartementet samarbeider med Frischsenteret og Norwegian Fiscal Studies ved UiO for å vurdere hvordan en eventuell forsøksordning bør utformes.

Endring av reglene for utflyttingskatt

Det er **rettferdig at alle betaler skatt til fellesskapet** for de verdiene som er opparbeidet i Norge

Tetter skattehull for å **sikre tilliten til skattesystemet**

Unngå at det straffer seg å bli i Norge og bidra her

Vi har **lyttet til høringsinnspillene**

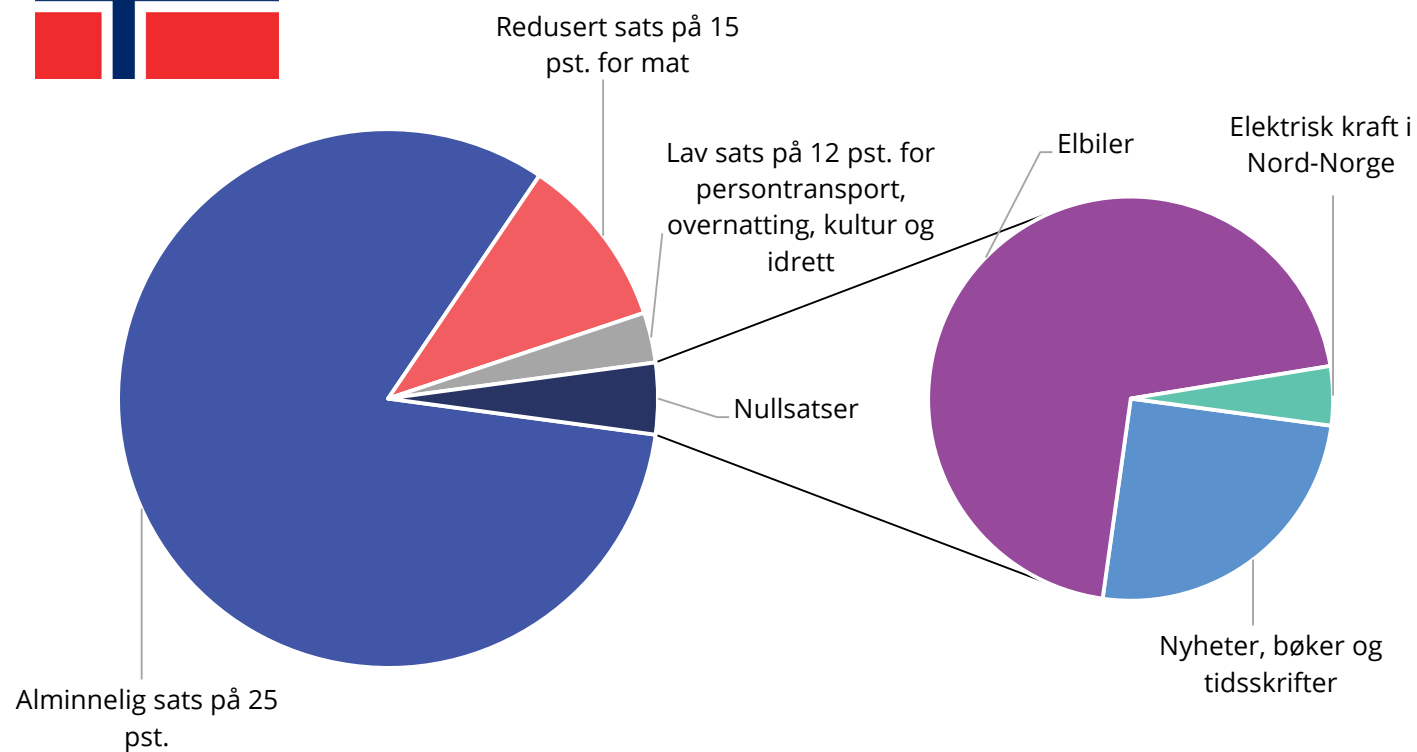
Merverdiavgiften

- Formålet med merverdiavgiften er å skaffe staten inntekter (392 mrd. kroner i 2024).
- Generell merverdiavgift med lik sats har gode nøytralitetsegenskaper
 - Påvirker ikke produksjon
 - Nøytral i valget mellom sparing og forbruk
 - Selgers lokalisering har ikke betydning
- Merverdiavgiften har lavere samfunnsøkonomiske kostnader enn skatt på inntekter fra personer og selskaper.
- **Økt vekt på merverdiavgiften (eller forbedringer av eksisterende regler) kan forbedre det samlede skattesystemet.**
- **Prop. 1 LS 2025:**

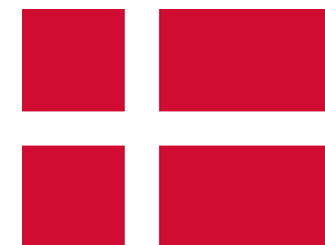
Redusere merverdiavgiften fra 25 til 15 prosent på vann og avløp fra 1. mai 2025

Dagens merverdiavgiftssystem

Merverdiavgiftspliktig forbruk i 2023 fordelt på satser

25 pst. på alt

Skatteutgifter merverdiavgift

2024–2025

Prop. 1 LS
Skatter og avgifter 2025

339

Tabell 1.2 Anslag på skatteutgifter (positive tall) og skattesanksjoner (negative tall) ved avgiftsreglene i 2023 og 2024. Mill. kroner påløpt

	2023	2024
Merverdiavgiftssystemet	52 560	55 470
<i>Utenfor merverdiavgiftssystemet</i>	11 060	11 360
Finansielle tjenester ¹	6 200	6 300
Kjøreskoler.....	1 200	1 200
Tannhelsetjenester	2 600	2 700
Musikk og scenekunst.....	60	60
Treningsentre	1 000	1 100
<i>Lavere merverdiavgiftssats enn 25 pst.</i>	24 680	26 150
Matvarer	17 500	18 500
Persontransport	4 550	4 750
Overnatting	2 200	2 450
Kino.....	140	150
Museer.....	80	80
Fornøyelsesparker og opplevelsessentre	80	80
Idrettsarrangement med store billettinntekter	130	140
<i>Innenfor merverdiavgiftssystemet med nullsats</i>	16 820	17 960
Aviser	2 000	2 100
Tidsskrifter.....	500	500
Bøker	1 500	1 500
Elektrisk kraft mv. i Nord-Norge.....	820	860
Elbiler mv.	12 000	13 000

+4 000 mill. kroner VA

1.4 Ordninger vedrørende moms og øvrige avgifter	1.685	1.790	1.845	1.870
Momsfritagelse for varer leveret fra genbrugsbutikker	140	150	150	150
Momsfritagelse for personbefordring med kollektiv transport, taxi, fly mv.	1.600	1.650	1.700	1.750
Afgiftsfritagelse for let øl og hvidtøl	1	1	1	1
Reduseret avgiftssats for sukkerfri chokolade mv.	20	25	25	25
Reduseret avgiftssats for sukkerfri konsumis	3	3	3	3
Reduseret avgiftssats for vin med mellom 1,2 pct. og 6 pct. alkohol	55	55	55	55
Afgiftsfritagelse for vin med under 1,2 pct. alkohol	2	2	2	2
Fast tinglysningsavgift ved eierskifte eller pantsætning af fast ejendom mellem ægtefæller	-15	-15	-15	-15
Afgiftsfritagelse for præmien for sø-, transport og luftfartøjsforsikringer modregnet lystfartøjsforsikringsavgift	-115	-75	-70	-95
Fast tinglysningsavgift ved længstlevende ægtefælles overtagelse af rettigheder ved fast ejendom	-5	-5	-5	-5

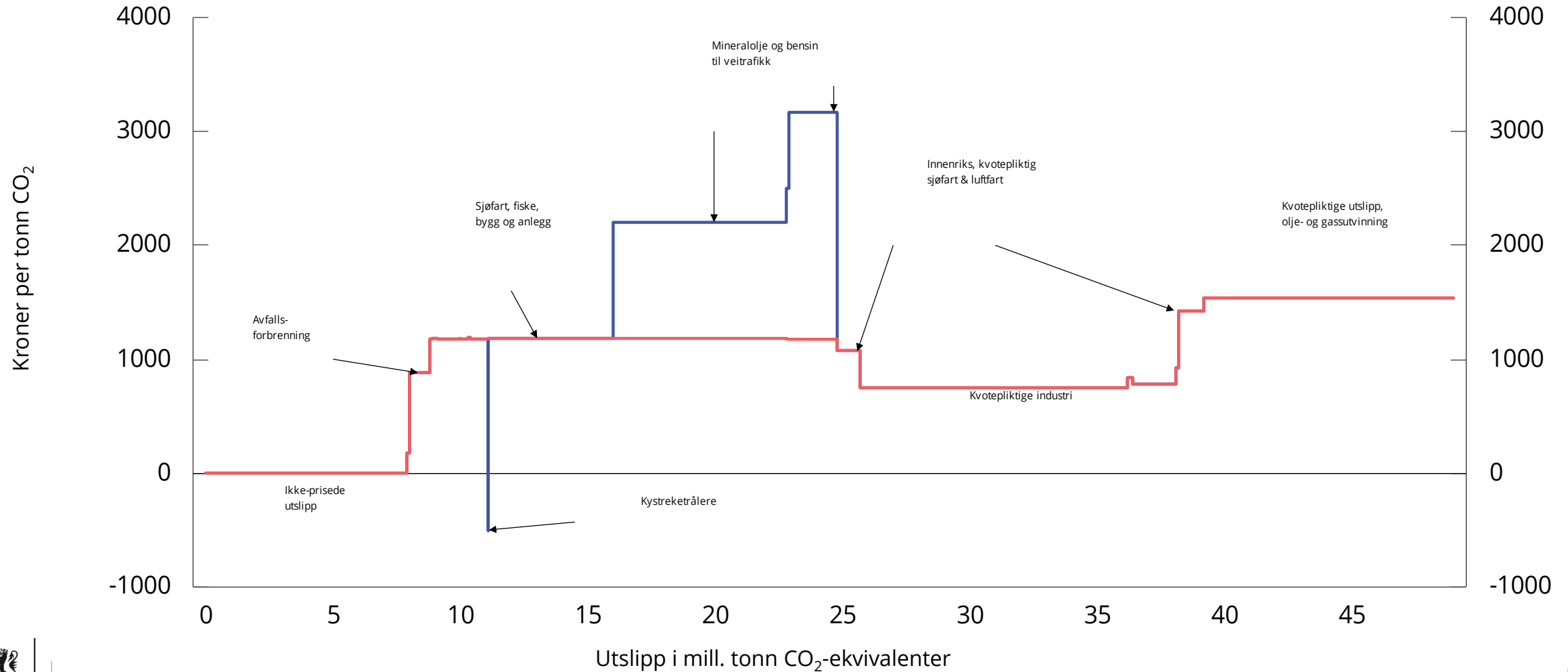
Forslag om momslettelser til 2023-budsjettet (spørsmål fra Stortinget)

Forslag	Proveny (mill. kroner)
Halvere merverdiavgiften for mat	12 800
Fritak for strøm	11 500
Redusert sats for serveringstjenester	6 000
Fritak for frukt og grønt	3 900
Fritak for persontransport	3 800
Halvere lav merverdiavgiftssats	3 000
Fritak for elsykler	600
Øke beløpsgrense for elbilene fra 500 000 til 600 000 kroner	600
Fritak for elektroniske nyhetstjenester	600
Fritak for vanlige sykler	500
Fritak for reparasjoner av klær og sko, husholdnings- og fritidsvarer	500
Fritak for økologisk mat	435
Halvere merverdiavgiften for alternativ behandling	230
Fritak for reparasjoner av elektronikk	100
Fritak for elsparkesykler	50
Sum	44 615

Klima

Effektive og eksplisitte karbonpriser i 2024

Statsbudsjettet 2025 - noen kommentarer

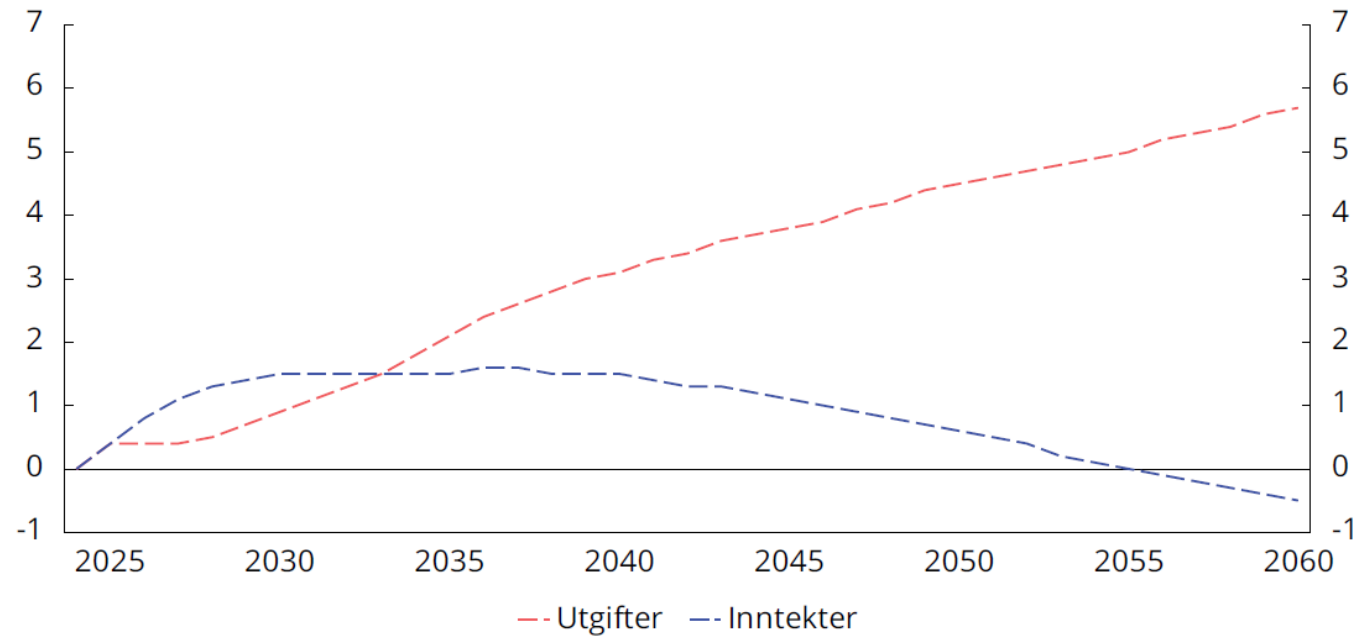
Gisle Natvik (BI)

Utgangspunktet for årets budsjett - en siste fest er mulig

Utgiftene vokser mer enn inntektene

Endring i offentlige utgifter og inntekter som andel av BNP for Fastlands-Norge. Prosent

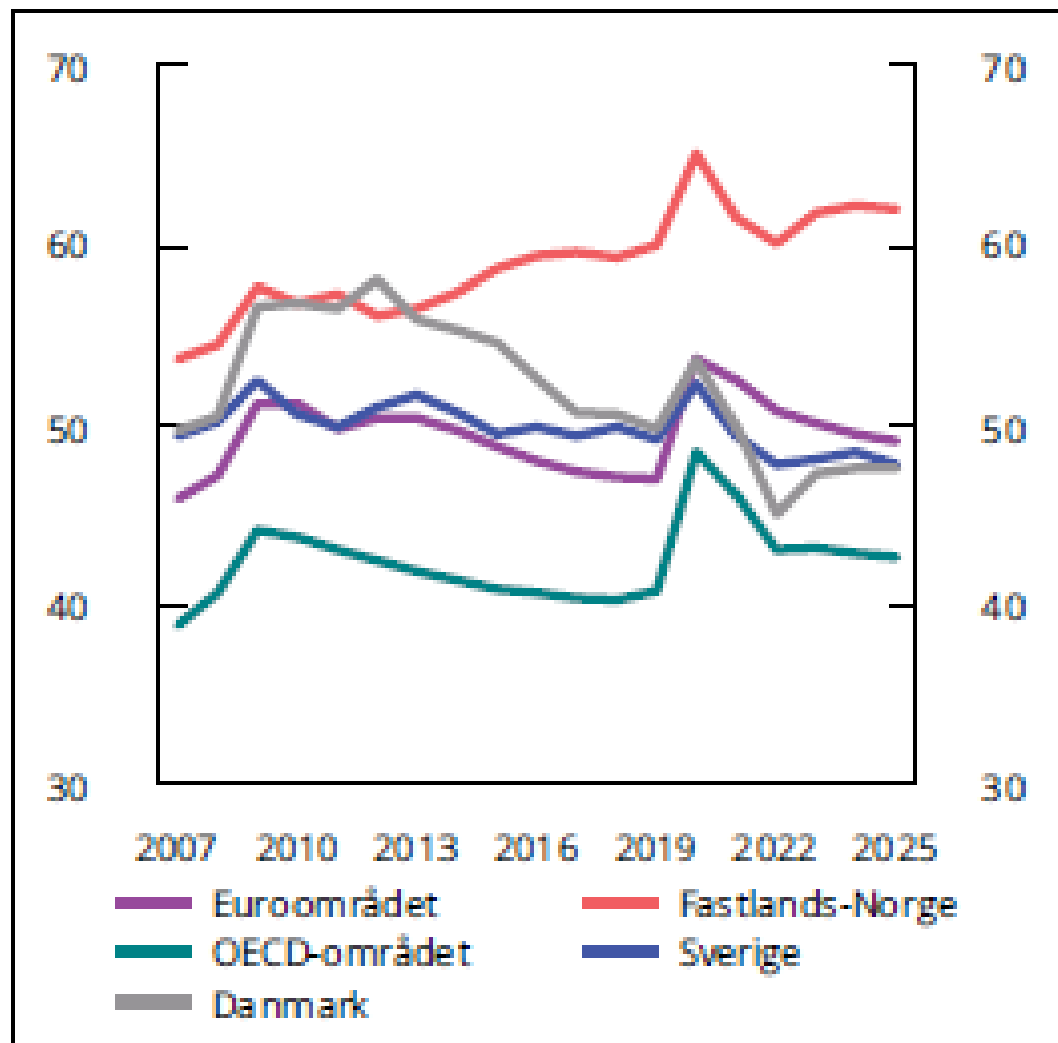
Finansdepartementet

Kilde: Finansdepartementet

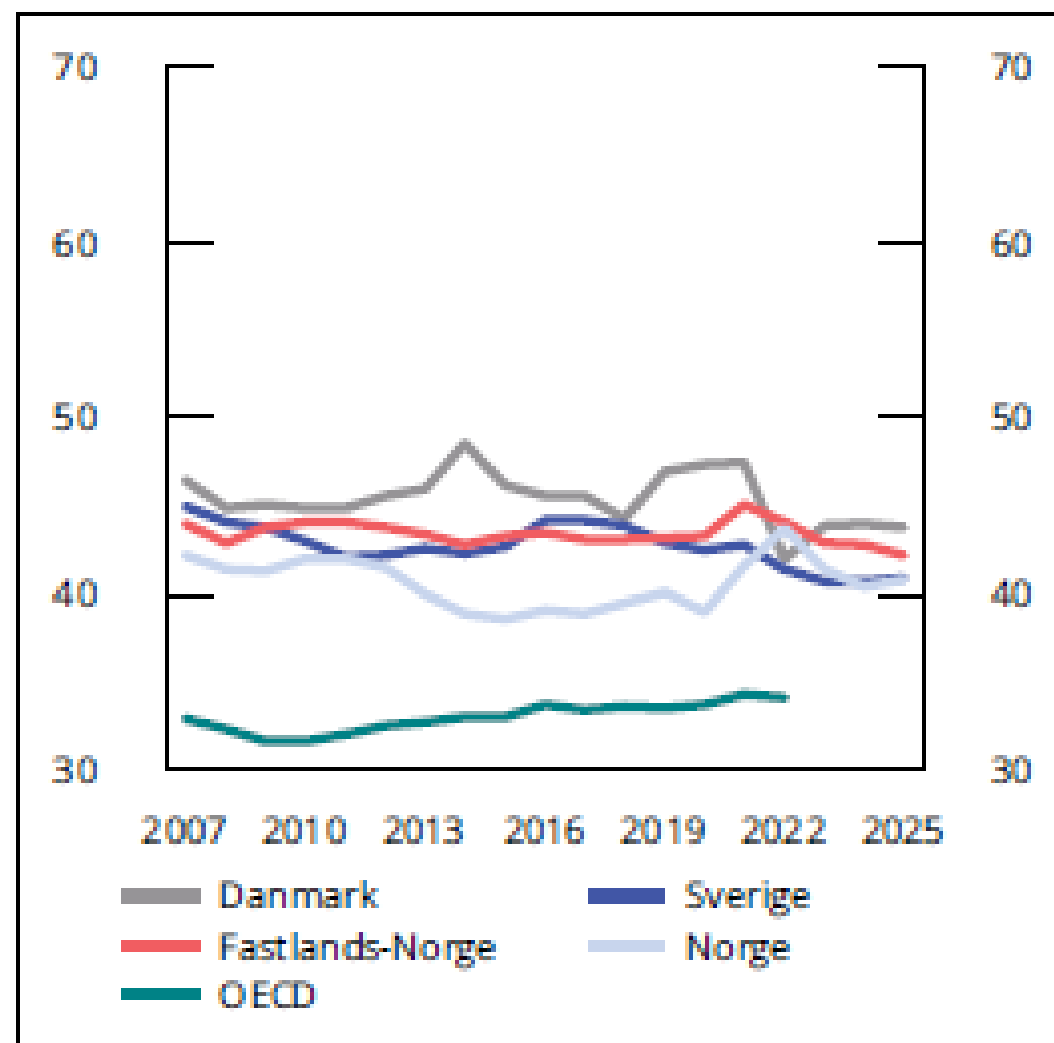
Perspektivmeldingen

- Ca. 10 år til med moro, så er det slutt
- Konsekvens:
 - **Det vi gjør av moro nå, må trolig reverseres om 10 år**

Fest = utgiftsvekst eller skattecutt?

Figur 3.21 Utgifter i offentlig forvaltning.
Prosent av RNP

Figur 3.22 Offentlige skatte- og avgiftsinntekter.
Prosent av RNP

Inntekter, utgifter, oljepenger

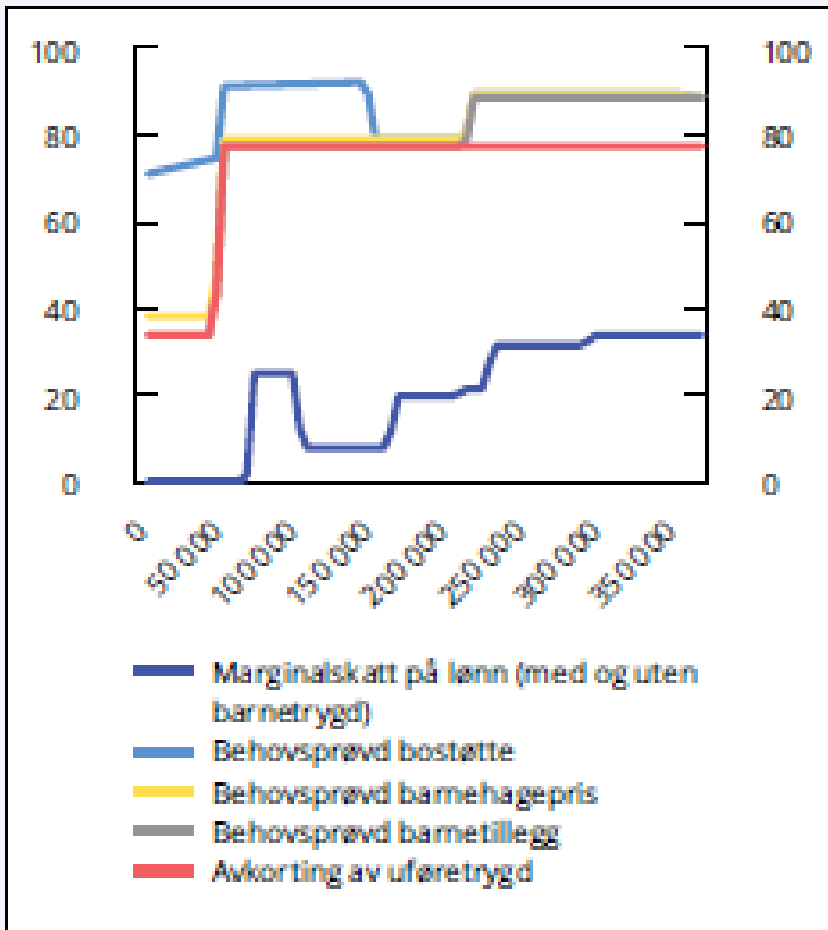
Tabell 3.2 Hovedtall i statsbudsjettet og Statens pensjonsfond. Mrd. kroner

	2023	2024	2025
Totale inntekter	2 494,4	2 259,0	2 250,0
1 Inntekter fra petroleumsvirksomhet	1 008,5	710,5	672,4
1.1 Skatter og avgifter	623,2	416,6	388,5
1.2 Andre petroleumsinntekter	385,2	293,9	283,9
2 Inntekter utenom petroleumsinntekter.....	1 485,9	1 548,5	1 577,6
2.1 Skatter og avgifter fra Fastlands-Norge	1 352,1	1 387,1	1 423,3
2.2 Andre inntekter.....	133,8	161,4	154,3
Totale utgifter	1 806,8	1 926,4	2 020,8
1 Utgifter til petroleumsvirksomhet	30,4	30,1	29,6
2 Utgifter utenom petroleumsvirksomhet	1 776,4	1 896,3	1 991,2
Overskudd på statsbudsjettet før overføring til Statens pensjonsfond utland	687,6	332,6	229,1
- Netto kontantstrøm fra petroleumsvirksomheten	978,1	680,4	642,8
= Oljekorrigert overskudd	-290,5	-347,8	-413,6
+ Overført fra Statens pensjonsfond utland	286,2	347,8	413,6
= Overskudd på statsbudsjettet.....	-4,2	0,0	0,0

- Skatt: 1423, vekst ca 36
- Utgift: 1991, vekst ca 100
- Netto overføringen i 2025 går inn til fondet (229)
- Vesentlig poeng at vi fortsatt setter penger inn i fondet (vi lever ikke ennå av fondet), eller bare en ubetydelig praktisk greie?

Problemet med skatteklirer

- Perspektivmeldingen om effektiv marginalsatt og arbeidsinsentiver
 - Skatt + behovsprøvd støtte er det som teller
 - Kutter du inntektsskatt, kan du ha samme trygd og bedre insentiver
- Vi kunne ha prioritert «insentivnøytral» pengebruk i tillegg til handlingsregel
- «Norsk Syke» (??)
 - Ressursrikdom som ble brukt til å svekke insentivene til innsats

Figur 3.33 Effektiv marginalsatt på lønn¹. Enslig 100 pst. ufør med to barn. Inntekt på 4 G før uførhet. Regler per 1. januar 2024

¹ For bostøtten er det lagt til grunn at familien bor i Oslo. Gjennomsnittlig grunnbeløp for 2024 er anslått til 122 200 kroner, jf. Nasjonalbudsjettet 2024.

Kilde: Finansdepartementet.

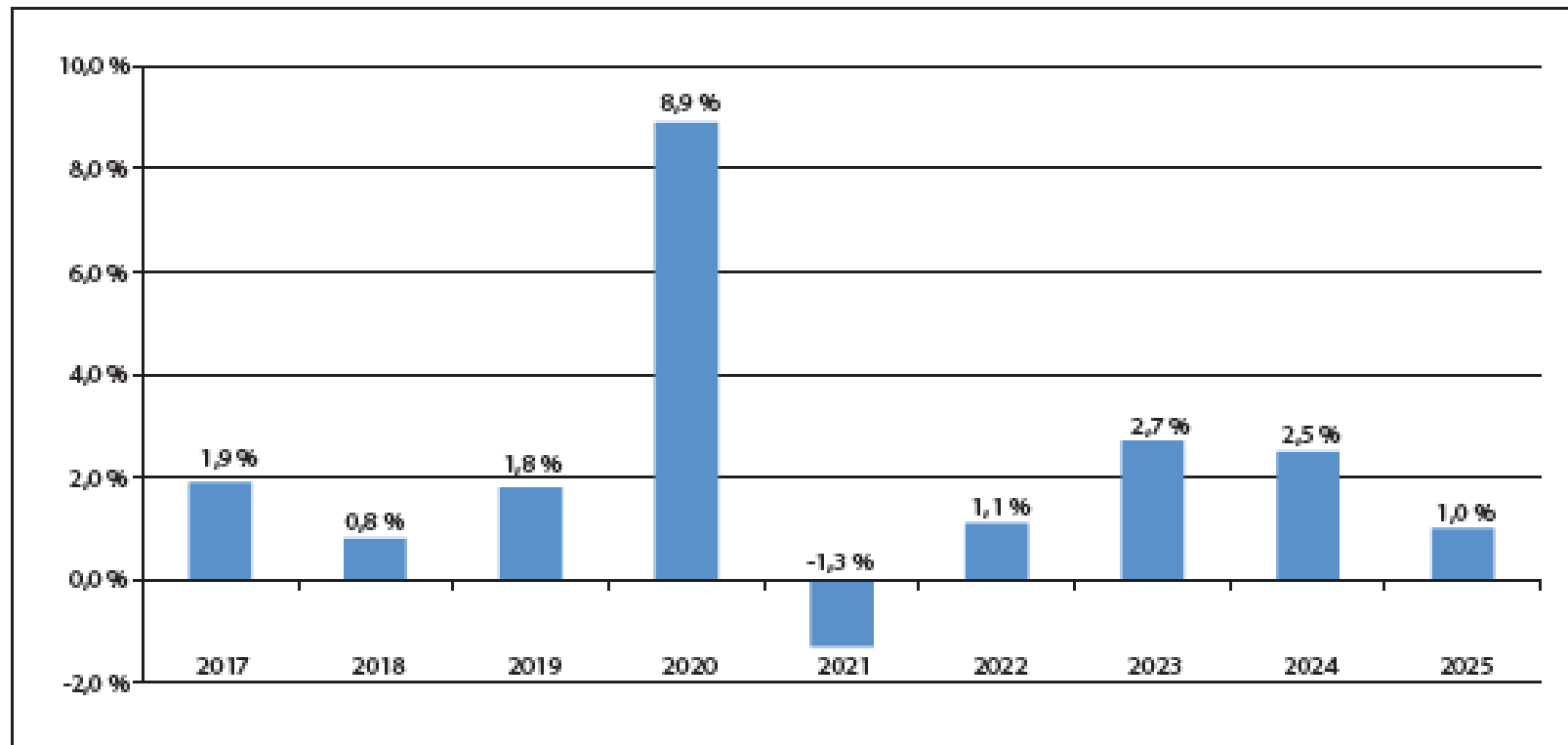
Offentlig konsum vs privat konsum

Tabell 2.1 Hovedtall for norsk økonomi. Prosentvis endring fra året før, der ikke annet er angitt

	Mrd. kroner ¹				
	2023	2023	2024	2025	2026
Privat konsum.....	1 922,9	-0,8	1,2	2,6	2,5
Offentlig konsum ²	1 121,9	3,4	2,2	2,1	1,2

- At offentlige utgifter øker mer enn skatten faller, trenger ikke bety at konsumkurven vris i offentlig retning
 - Men den har tilsynelatende gjort det kraftig siden 2023
 - Privat vekst ca 0.4%
 - Off vekst ca 5,6%

Utgiftsveksten

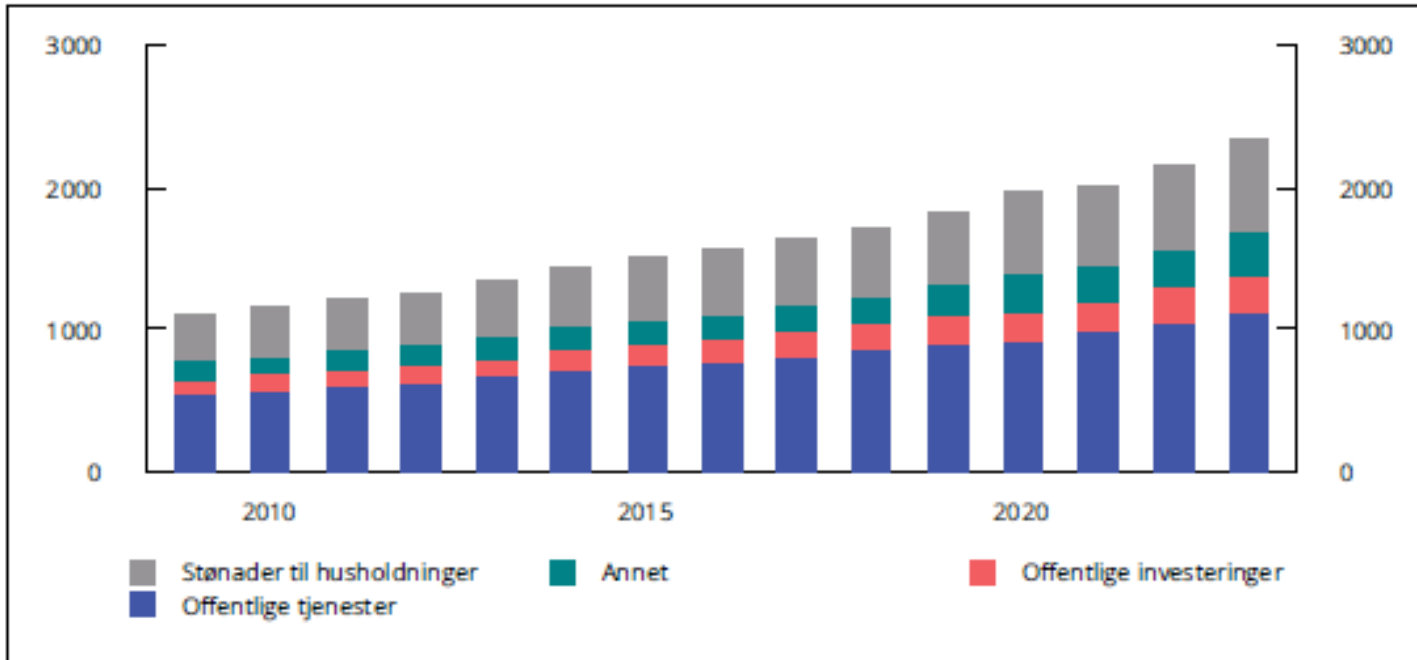

Covid-blippen som aldri ble reversert

Figur 4.1 Reell, underliggende utgiftsvekst på statsbudsjettet. Prosentvis vekst

Kilder: Finansdepartementet og Statistisk sentralbyrå.

Hva har den offentlige utgiftsveksten gått til?

Figur 3.23 Forenklet dekomponering av offentlige utgifter.¹ Mrd. kroner

¹ Offentlige tjenester er her definert som lønnskostnader, produktinnsats og produktkjøp til husholdninger. Dette er tilnærmet likt offentlig konsum i nasjonalregnskapet, som består av lønnskostnader, produktinnsats og produktkjøp til husholdninger (utgiftsposter), tillagt kapitalslit og fratrukket gebyrer. «Annet» består av renteutgifter og utbytte, overføringer til utlandet, subsidier mv., overføringer til ideelle organisasjoner, netto kjøp av tomter og grunn og andre kapitaloverføringer.

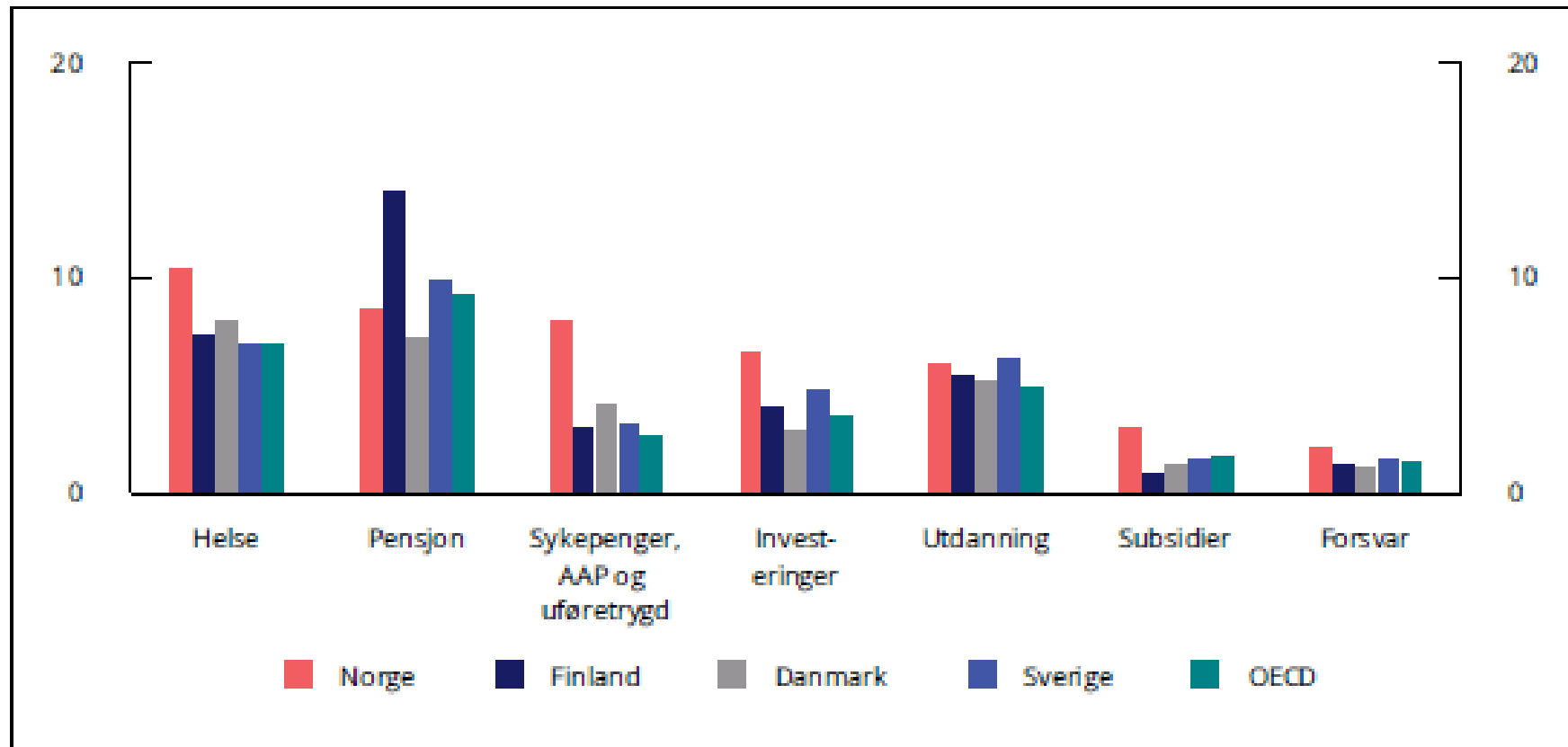
Kilde: Finansdepartementet.

Litt av alt!

- Og det er vanligvis fornuftig!!

Det «rare» er ikke hvordan vi prioriterer mellom offentlige utgifter, men valget mellom privat vs offentlig velferd.

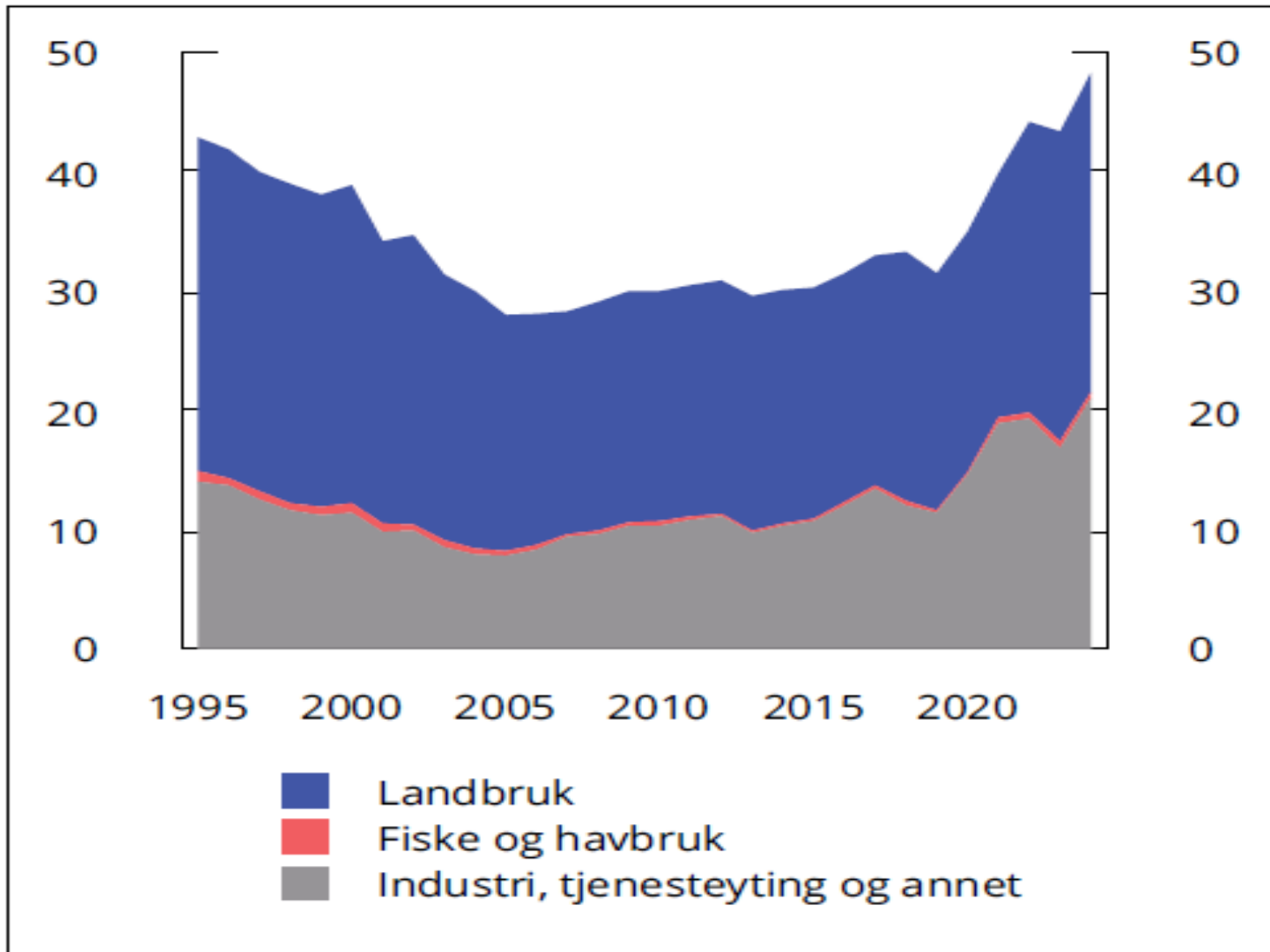
Mest på alt (unntatt utdanning+pensjon) - særlig trygd+subsidiar

Figur 3.26 Offentlig utgifter på ulike områder, 2022. Prosent av BNP for Fastlands-Norge

Kilde: OECD, Economic Surveys: Norway 2024.

Næringsstøttesyken

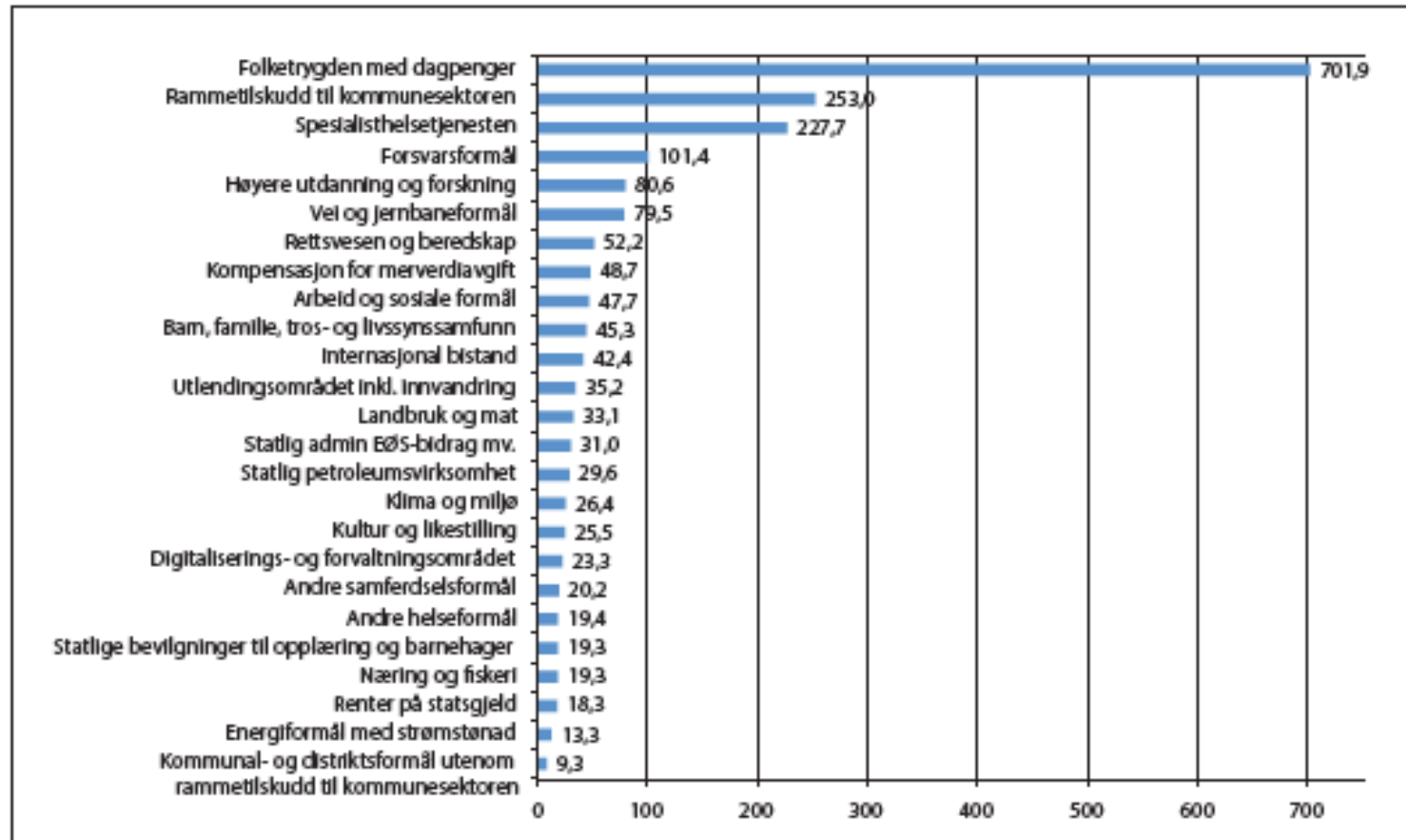

Figur 5.6 Statlig budsjettstøtte fordelt etter næring 1995-2024. Mrd. 2023-kroner

Kilde: Finansdepartementet.

- Veldig rart å svekke aktiviteten via høy skatt og så dele den ut igjen for å støtte aktivitet
- Long covid i næringslivet?
- Hva med å gjøre næringspolitikken litt enklere?
 - LAV SKATT?

Utgiftene i 2025 - nivå

Figur 4.2 Statsbudsjettets utgifter i 2025. Mrd. kroner

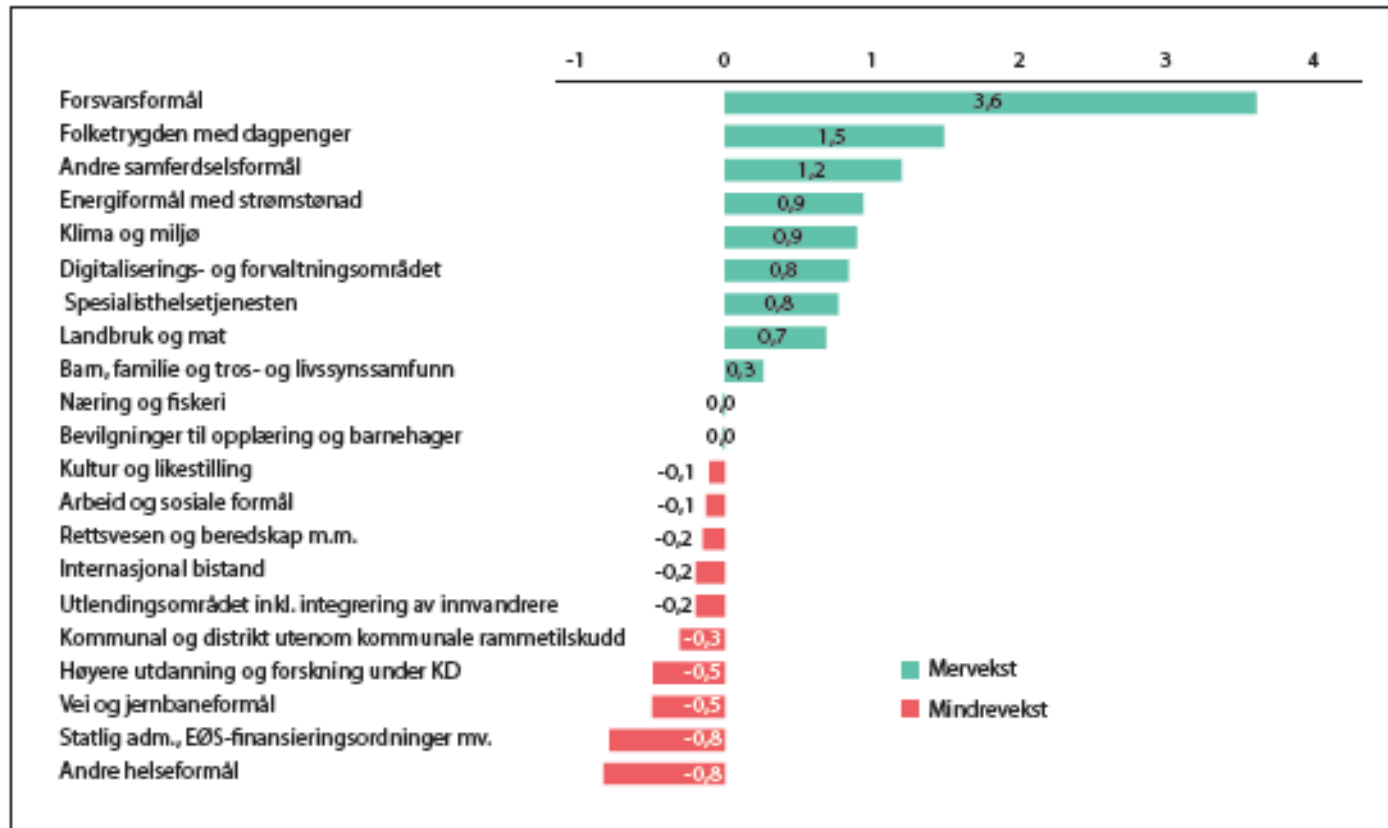
Kilde: Finansdepartementet.

Fin fremstilling!

Folketrygden dominerer

- Alt dette er rettigheter som ikke kan reverseres??

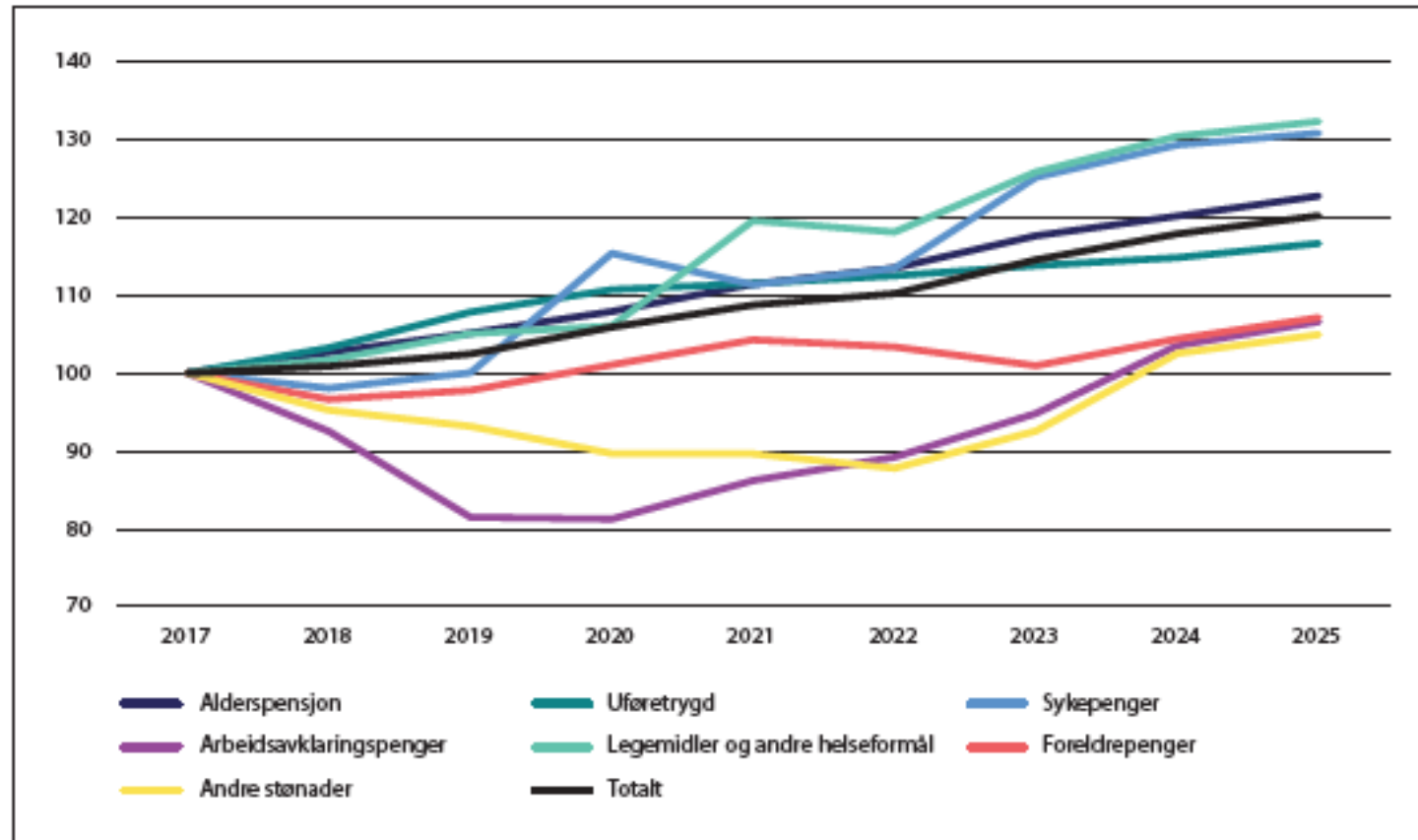
Utgiftene i 2025 - vekst relativt til BNP etter 2017

Figur 4.3 Årlig gjennomsnittlig vekst i statsbudsjettet fra 2017 til 2025 målt mot utviklingen i BNP Fastlands-Norge¹. Mrd. 2025-kroner

- Forsvaret - som forventet
- Er 1,5% på Folketrygden helt mekanisk gitt rettigheter?
- Forvirrende om samferdsel - en kategori opp, en annen ned...

Folketrygden dekomponert

Figur 4.4 Realvekst i utgiftene til utvalgte formål 2017–2025. Justert for oppgaveoverføringer. Indeks. 2017=100

Mer av alt!

Størst %-økning innen sykdom (sykepenger + legemidler)

Konsekvenser for fremtidig utgiftsvekst

Tabell 5.1 Flerårige budsjettkonsekvenser, endringer i forhold til Gul bok 2025, utgifter og inntekter¹

	Mill. 2025-kroner		
	2026	2027	2028
Folketrygden, økte utgifter	13 282	24 961	37 653
Reduserte utgifter utenom folketrygden	-5 886	-10 924	-9 394
Lavere inntekter utenom skatter, avgifter mv.	304	788	887
Sum økte utgifter og lavere inntekter	7 699	14 825	29 146

¹ Petroleumsvirksomhet, lånetransaksjoner og endringer som inngår i korreksjonene ved beregning av det strukturelle, oljekorrigerte budsjettunderskuddet er holdt utenom.

Kilde: Finansdepartementet.

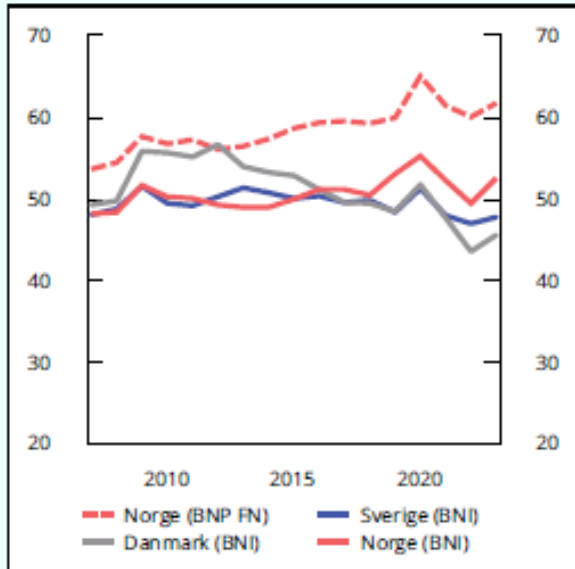
Tabell 5.2 Flerårige budsjettkonsekvenser, utgifter 2026–2028.¹ Endringer i forhold til Gul bok 2025

Departement	Mill. 2025-kroner		
	2026	2027	2028
<i>Arbeids- og inkluderingsdepartementet</i>	<i>9 715</i>	<i>18 471</i>	<i>28 245</i>
Alderspensjon	8 260	16 420	24 840
Uføretrygd	708	1 295	1 873
Grunn- og hjelpestønad, hjelpemidler mv.	706	1 399	2 133
Sykepenges mv.	630	930	1 200
Arbeidsavklaringspenger	421	581	747
Tilskudd til avtalefestet pensjon (AFP)	200	400	600
Tilskudd til personer over 67 år med kort botid	75	145	220
Andre endringer folketrygden	-90	-775	-835
Statens pensjonskasse	-120	390	463
Bosetting av flyktninger og tiltak for innvandrere	-1 075	-2 314	-2 969
<i>Helse- og omsorgsdepartementet</i>	<i>2 556</i>	<i>3 995</i>	<i>5 551</i>
Legemidler under folketrygden	1 272	2 645	4 117

Havvindprosjektet Sørilige Nordsjø II

For Sørilige Nordsjø II har staten og utbygger inngått en tosidig differansekontrakt med en øvre kostnadsramme på 23 mrd. 2023-kroner, jf. Prop. 93 S (2022–2023). Regjeringen legger til grunn teknikken i rammeverket til OPS-prosjekt (Offentlig-privat-samarbeid), der bevilgningene skal gjøres om lag i takt med aktiviteten i prosjektet. Denne aktiviteten skjer i hovedsak i utbyggingsfasen. En andel av bevilgningene som sjablongmessig tilsvarende anslåtte kostnader til drift, vedlikehold, fjerning og opprydning, foreslås likevel utsatt til driftsfasen. For Sørilige Nordsjø II er denne andelen anslått til 20 pst. av statens samlede utgifter. Basert på en slik bevilgningstakt og antatt utbyggingsstart i 2028, anslås det at første

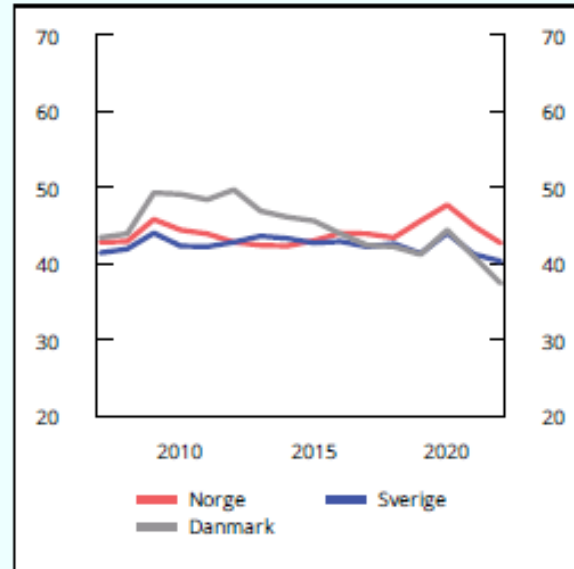
Nyansering av off utgifter- BNI og pensjoner

Figur 3.34 Utgifter i offentlig forvaltning. Prosent av bruttonasjonalinntekt¹. 2007–2023

¹ For Norge er BNI fratrukket utbytte fra Equinor, inntekter fra Statens direkte økonomiske engasjement (SDØE) og påløpte petroleumsskatter.

Kilder: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå, Statistikkmyndigheten SCB og Danmarks Statistik.

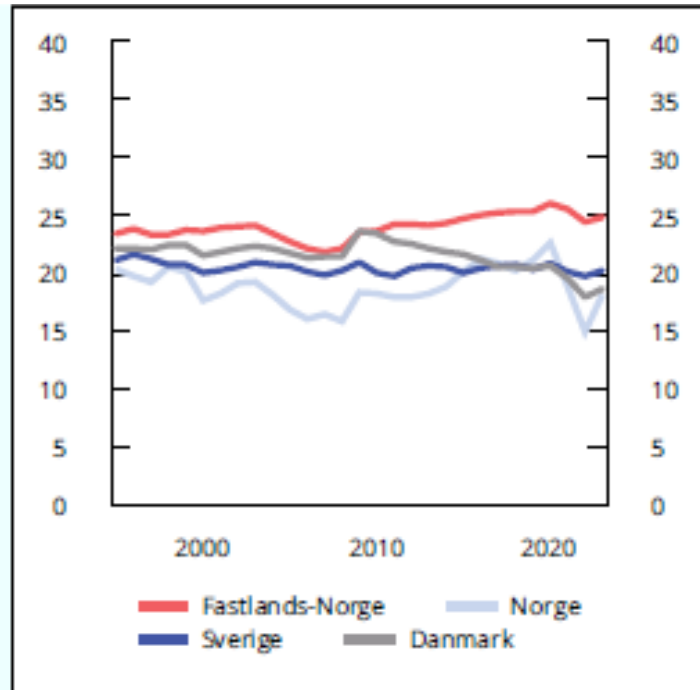

Figur 3.35 Utgifter i offentlig forvaltning fratrukket pensjoner. Prosent av bruttonasjonalinntekt¹. 2007–2022

Kilder: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå, Statistikkmyndigheten SCB og Danmarks Statistik.

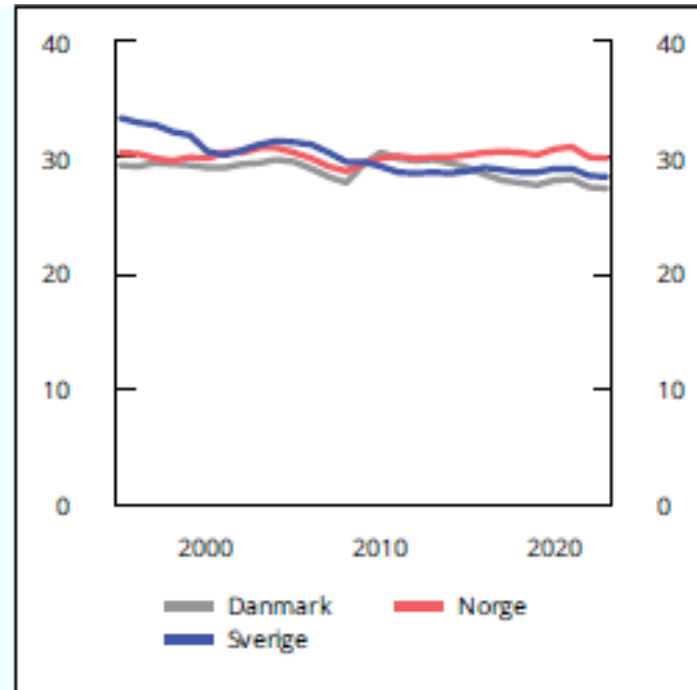
- «Hvor stor andel av nasjonens inntekter bestemmer det offentlige over?»
 - Dele på BNI (dvs inkludere oljefondets inntekter)
 - Trekke ut kontantytelser til husholdningene siden bruke av disse bestemmes privat...

Nyansering av off. utgifter - produksjon og sysselsatte

Figur 3.36 Bruttoprodukt i offentlig forvaltning. Prosent av BNP. 1995–2023

Kilder: Finansdepartementet og OECD.

Figur 3.37 Sysselsatte i offentlig forvaltning. Prosent av total sysselsetting. 1995–2023

Kilder: Finansdepartementet, Finansdepartementet (Sverige), Finansministeriet og OECD.

- «Hvor mye av samlet verdiskaping skjer i offentlig sektor?»
 - Nja. Hvordan måles nå produksjonen i off sektor?
 - Svar: i utgifter, ja?
- Nyttig å se sysselsettingsandelen!
 - Feil å si offentlige utgifter er «størrelse på offentlig sektor»

Konklusjon

- **Utgiftsvekst istedenfor skattelett - folkets ønske eller institusjonell glipp?**
 - Noe med hvordan budsjettforhandlinger foregår?
 - Mye av veksten nå ser ut til å være sykepengene - insentiver viktig?
- **Skattevridninger øker konvekst (mer enn 1:1) med skattenivået**
 - Det blir kostbart å øke skattene fremover når demografien slår inn
 - Skummelt å se på konsekvensene av dagens politikk for fremtidens utgifter
- **Subsidiene til næringslivet er høye i Norge**
 - Og havvinden kommer (25-30 mrd)
- **Gode nyanseringer om utgifter som drar utgiftsbildet i retning andre land**
 - Men fortsatt: oljepengene har gått til off utgifter heller en skattelette

BI

